

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VÝSLECH DĚTÍ A DOSPĚLÝCH A JEJICH SPECIFIKA

Autor práce: Zdeněk Miller, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi, za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MILLER, Z. *Výslech dětí a dospělých a jeho specifika : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 59 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal.

Klíčová slova: dítě, dospělý, výslech, stádia výslechu, výslech dětí, výslech dospělých, výslechová místnost, vyslýchaný, vyslychající, komunikace při výslechu, problémy při výslechu.

Bakalářská práce řeší Výslech dětí a dospělých a jejich specifika. Zaměřuje se na jednotlivé typy výslechů, vyslychající a vyslychané osoby. Jako protiklad výslechu dětí je dán výslech dospělých. Další částí je porovnání a hledání rozdílů a případných shodných rysů obou typů výslechů. V práci je zahrnuto několik výzkumných metod. Teoretická část se zabývá analýzou dat v příslušné literatuře.

V praktické části jsou použity další dvě metody. První z nich je komparace shodných a odlišných rysů jednotlivých typů výslechů. Zaměřuje se především na práci s vyslychaným, používaná mluva a způsob vyjadřování a formy provádění výslechů. Poslední metodou je analýza několika protokolů o výslechu dětí a dospělých, porovnání shodných a odlišných rysů.

ABSTRACT

MILLER, Z. *Interrogation of Children and Adults and their Particularities : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2015. 59 p.
Supervisor : JUDr. Jan Bouchal.

Key words: a child, an adult, interrogation, interrogation stages, interrogation of children, interrogation of adults, interrogation room, the interrogated, the interrogating, the communication during the interrogation, the problems during the interrogation.

This bachelor's thesis deals with Interrogation of Children and Adults and their Particularities. It focuses on individual types of interrogation, interrogating and the interrogated persons. The interrogation of children is given into contrast with the interrogation of adults. The next part deals with the comparison and finding the differences and the same features of them both. There are several research methods in the bachelor's thesis. The theoretical part deals with the analysis of the data from the relevant literature.

There are another two methods used in the practical part. The first one is the comparison of the same and the different features of both interrogation types. It especially focuses on the work with the interrogated, the language and the manner of speech used and the forms of interrogation implementation. The last method is the analyse sof several proceedings about the interrogation of children and adults, comparison of the same and different features.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 ZÁKLADNÍ POJMY A HISTORIE VÝSLECHŮ DĚTÍ A DOSPĚLÝCH	13
2.1 Výslech.....	13
2.1.1 Zásady správné dokumentace výslechu	13
2.1.2 Protokol o průběhu výslechu.....	15
2.1.3 Výslech jako důkazní materiál	17
2.2 Dítě.....	17
2.3 Dospělý	18
2.4 Vyslýchající a vyslýchaný.....	18
2.5 Historie výslechů dětí a dospělých.....	19
3 VÝSLECH A JEHO STÁDIA	22
3.1 Příprava výslechu	22
3.2 Stadia výslechu.....	23
3.2.1 Úvodní stadium výslechu	23
3.2.2 Stadium souvislého líčení (monolog).....	24
3.2.3 Stadium otázek a odpovědí (dialog).....	24
3.3 Taktické postupy při provádění výslechu	25
3.4 Psychologie výslechu	25
3.5 Výpověď	26
3.5.1 Různé postoje k výpovědi	26
4 VÝSLECH DĚTÍ A DOSPĚLÝCH	29
4.1 Prostory pro výslech dospělých	29
4.2 Výslech dospělého podle jeho statusu.....	31
4.2.1 Výslech obviněného, svědka a znalce	32
4.3 Výslech dětí.....	37
4.3.1 Zvláštnosti výslechu dětí.....	38
4.3.1 Aspekty ovlivňující výslech dětí.....	38
4.3.2 Věrohodnost dětské výpovědi	40
4.4 Prostory pro výslech dětí.....	42
4.4.1 Panenky Jája a Pája	43
4.4.2 Dětská kresba a videozáznam	46

5 ANALÝZA PROTOKOLŮ O VÝSLECHU DĚTÍ A DOSPĚLÝCH	49
5.1 Porovnání obou typů výslechů	49
5.1.2 Výzkum protokolů o výsleších.....	50
5.2 Postup při provádění výslechu	53
ZÁVĚR.....	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	59

ÚVOD

Hlavním tématem bakalářské práce je Výslech dětí a dospělých a jejich specifika. Zvolili jsme toto téma, protože je to jedna z velmi důležitých a specifických oblastí policejní práce a je proto nutné jí věnovat náležitou pozornost. Policejních výslechů je mnoho druhů a úspěch či neúspěch závisí jak na člověku, který vyslýchá, tak i na jednotlivých postupech při konkrétním výslechu. Důležitou roli zde hraje i psychologie, která je nedílnou součástí jednotlivých policejních výslechů. Reakce vyslýchaného může být v mnohém ovlivněna právě chováním člověka provádějícího výslech. Celá práce bude tedy jednotlivé typy výslechů zkoumat především z hlediska psychologického.

Nejprve se teoretická část práce zaměří na jednotlivé pojmy, které s tématem souvisí. Patří sem například dítě, dospělý, výslech dětí, výslech dospělých, metody a formy jednotlivých typů výslechů a podobně. Abychom mohli lépe přiblížit danou problematiku je nutné si tyto klíčové pojmy na začátek představit. Dalším klíčovým pojmem je i již zmíněná psychologie, bez které by výslech nemohl být proveden správně.

V další části práce se budeme detailně zabývat jednotlivými typy výslechů. Nejprve představíme výslech dětí. Tato oblast je velmi křehká a musí se zde postupovat velmi opatrně a obezřetně. Je proto nutné dodržovat konkrétní postupy a pravidla, aby byla práce s dítětem při výslechu co nejohleduplnější a zároveň se docílilo požadovaného výsledku. Dítě by nemělo být nijak stresované a nemělo by se ani cítit nijak nepříjemně. To je však velmi obtížné a ne vždy se tohoto stavu dá bez problémů docílit. Pokusíme se proto popsat jednotlivé postupy a metody, díky kterým je možné, aby výslech dítěte probíhal pokud možno co nejhladším způsobem. Přiblížíme si také pomůcky, které by měly mít při práci s dětmi použity a na další osoby, které by měly výslechu být přítomny.

Následujícím tématem bude výslech dospělých. Jedná se o zcela odlišný typ policejní práce. Zásadní roli zde hraje věkový rozdíl. Tento druh výslechu používá zcela jiné postupy a metody než výslech předcházející. Vyšetřovatelé v tomto případě nemusí klást tak velký důraz na opatrnost a zranění citů vyslýchaného vzhledem k tomu, že je dospělý.

Rozdíly mezi oběma typy výslechů jsou velice patrné. Další část práce se proto pokusí popsat a zanalyzovat ty nejvýraznější odlišné rysy každého typu výslechu.

Čtenář si tak bude moci udělat obrázek o odlišnostech a případně i podobných rysech, pokud se zde nějaké objeví. V práci se také zaměříme na popisy jednotlivých výslechových místností, jejich podobností a rozdílů.

Praktická část práce se zaměří na výzkum práce vyšetřovatelů dětí a dospělých. Podklady pro výzkum budeme získávat pomocí studia příslušné literatury a dále podrobným prostudováním několika protokolů o výslechu dětí a dospělých. Na základě zjištěných informací budeme pak schopni zhodnotit práci jednotlivých vyšetřovatelů a zaměřit se na podobnosti a rozdíly v jejich práci.

1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tématem bakalářské práce je Výslech dětí a dospělých a jejich specifika. Je to oblast policejní práce, která je velmi specifická a je potřeba jí věnovat náležitou pozornost. Je zde velké množství okruhů, na které se budeme zaměřovat. Práce příslušníků bezpečnostních sborů je velmi složitá a náročná. Představuje velký nápor jak na psychiku každého člověka, tak také samozřejmě na jeho fyzickou zdatnost. Ten, kdo se rozhodne pro dráhu policisty, musí počítat s velkou zátěží a bohužel malým uznáním okolí. Proto by se měl obrnit velkou trpělivostí a pevnými nervy.

Pro účely naší práce jsme si vybrali výslech jak dětí, tak také dospělých. Do tohoto tématu se pokusíme zahrnout výslech obětí, ale také svědků nejrůznějších trestných činů. Výslech jakéhokoliv typu představuje jeden ze stěžejních okruhů policejní práce. Bez dobré a kvalitní práce policistů, kteří výslech provádí, by policii utíkalo obrovské množství důkazů a důkazních materiálů, bez kterých by se nikdy nemohla dobrat žádoucích výsledků. Je také důležité znovu uvést fakt, že práce bude především zaměřena na výslech dětí a dospělých z pohledu psychologie.

Co se týče samotného rozvržení a vypracování práce, tato bude rozdělena do dvou částí. První část bude teoretická, ve které bude hlavním zájmem studium příslušné literatury a ostatních zdrojů na zvolené téma. Další část pak bude praktická. Zde se zaměříme na studium příslušné literatury a protokolů o výsleších dětí a dospělých.

První námi zvolenou metodou v bakalářské práci je **analýza dat**. Spadá do teoretické části bakalářské práce. Půjde o detailním průzkumu příslušné literatury a výběr vhodných informací.

Další metodou je metoda **komparace**. Tato již spadá do praktické části bakalářské práce. Zvoleným typem bude komparace synchronní, tedy porovnání jevů nebo určitých prvků v konkrétním čase. Jedná se tedy o porovnání jevů v jejich současném stavu. Abychom oblast komparace upřesnili, musíme si určit porovnávané subjekty. V tomto případě půjde o shodné a naopak rozdílné prvky výslechu dětí a výslechu dospělých.

Lze předpokládat, že neshodných prvků zde bude celá řada. Je však také pravděpodobné, že se najdou i prvky shodné a tudíž stejné či alespoň podobné.

Poslední zvolenou metodou měly být řízené a z části také volné **rozhovory** s policisty vyslychajícími děti a dospělé. Bohužel se nám ale nepodařilo tyto řízené rozhovory uskutečnit. Tato situace byla způsobena nedostatkem času ze strany policistů vykonávajících oba typy výslechů.

Policistům také přirozeně není příliš příjemné otevřeně se z očí do očí bavit o věcech, které tak úzce souvisí se zachováním mlčenlivosti, která je s policejní prací neodmyslitelně spjata.

Z výše zmíněných důvodů jsme proto přistoupili k metodě **analýzy**. Konkrétně se bude jednat o analýzu několika protokolů zabývajících se výsledkem dětí a dospělých. Na základě jejich prostudování se následně tyto pokusíme porovnat, pojmenovat slabá místa, popřípadě navrhnout, jak by se výsledky daly vylepšit ke všestranné spokojenosti.

Jednotlivé výše vyjmenované metody se následně budeme snažit vhodně a kvalitně vyhodnotit a dát do vzájemných a srozumitelných souvislostí. Každá metoda má svá specifika a v tuto chvíli není zřejmé, zdali bude ve všech zvolených metodách dosaženo kýženého výsledku. To však záleží na mnoha vnějších i vnitřních faktorech.

Cíle práce můžeme rozdělit na cíle hlavní a vedlejší podle jejich významu. Mezi hlavní cíle bude patřit zhodnocení práce PČR při výslechu dětí a dospělých na základě zvolených metod. K tomuto cíli se pokusíme dopracovat pomocí podrobného prostudování příslušné literatury a protokolů o výsleších. Na základě zjištěných skutečností pak bude možné objektivně zhodnotit stav výslechů obou typů v České republice. Dalším cílem bude porovnání odlišností obou typů výslechů. Toho bude docíleno pomocí komparace zjištěných skutečností.

Vedlejším cílem pak bude přiblížení této problematiky široké veřejnosti. Tohoto cíle se pokusíme dosáhnout za pomoci analýzy odborné literatury a následné komparace shodných a odlišných rysů obou typů výslechů. Jde nám o to, aby práce mohla vhodně posloužit jako jakási příručka pro laickou veřejnost a umožnit tak vhled do dané problematiky.

Pokud se zaměříme na hypotézy, lze předpokládat, že oba typy výslechů budou velice náročné hlavně na psychickou stránku jak vyslychaného, tak i osoby výslech provádějící. Je ale možné už před započatím výzkumu stanovit hypotézu, která se týká náročnosti výslechu dětí a dospělých.

Práce s dětmi je v mnoha ohledech náročnější a velkou roli zde také hraje konkrétní věk vyslychaného dítěte.

U dospělých jsou už policisté většinou zvyklí používat drsné techniky a celkově k dospělým přistupují jiným způsobem. Dítě je ale křehká bytost, se kterou se musí zacházet velmi opatrně a ne každý tuto nelehkou úlohu zvládne. Proto ještě před započítím výzkumu konstatujeme, že předpokládáme větší psychickou náročnost u výslechu dětí.

Námi stanovené hypotézy tedy zní:

H1: výslech dětí bude o něco náročnější hlavně po psychické stránce než výslech dospělých.

H2: výslech dospělých bude veden jinou formou než výslech dětí v oblasti používaného způsobu vyjadřování, vyslychajících technik a přístupu k vyslychanému.

2 ZÁKLADNÍ POJMY A HISTORIE VÝSLECHŮ DĚTÍ A DOSPĚLÝCH

2.1 Výslech

Výslech představuje jednu z nejdůležitějších oblastí policejní práce, bez které se kriminologické metody neobejdou. Je proto nutné si vysvětlit, co to vlastně výslech je a jaká je jeho definice. Jedná se o jeden z možných způsobů dokazování v policejní práci. Výslech upravuje jednak právo trestní, ale také právo správní a občanské.

Pokud přistoupíme ke konkrétní definici výslechu, jde o kriminalistickou metodu, díky které se od vyslychaných získávají na základě zákona cenné informace potřebné k objasnění určitých trestných činů. V tomto případě je pak nezbytně nutné dodržení jednotlivých práv a povinností jak vyslychaného, tak také vyslychajícího.¹ Další definice hodnotí výslech následovně: „výslech je kriminalistickou metodou, kterou na základě zákonem stanovených podmínek získávají orgány činné v trestním řízení výpověď osoby o skutečnostech, které vnímala svými smysly, které jsou právně a kriminalisticky relevantní pro objektivní zjištění a objasnění věci.“²

2.1.1 Zásady správné dokumentace výslechu

Zdokumentování výslechu hraje významnou roli při jeho provádění. Bez správné dokumentace výslechu by tento postrádal smysl a stal by se tak zbytečným. V této kapitole se proto zaměříme na zásady, které by měly být splněny, aby bylo možné výslech považovat za správně provedený. Nejprve si přiblížíme základní zásady, které musí být respektovány, tak, jak je ve své práci uvádí Linhart³. Mezi tyto řadíme:

a) včasnost provedení; b) nenahraditelnost; c) objektivnost a d) úplnost.

a) Včasnost provedení

Pokud se zaměříme na včasnost provedení, pak zde velkou roli hraje právě **čas**. Jak uvádí Linhart, čím dříve se výslech uskuteční, tím se zvyšuje šance, že tento bude velmi podrobný a detailní. Na druhou stranu nelze toto pravidlo včasného výslechu uplatňovat ve všech situacích.

¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 327

² CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 160.

³ LINHART, K., *Výslech z pohledu trestního práva. Diplomová práce*. Litvínov: 2012, s. 98.

„Jedná se především o situaci, kdy je vyslychaná osoba událostí otřesena, tím pádem je na místě si pro objektivní výpověď nějakou dobu počkat. Doba oddalování musí být přiměřená, odhadnutá a je třeba ji posuzovat individuálně s přihlédnutím k osobě vyslychaného tak, aby nedošlo k úplnému zániku zapamatovaného trestného činu.“⁴

b) Nenahraditelnost dokumentace

Jedná se o zásadu úzce související se zásadou včasnosti provedení. Velmi důležitou roli zde opět hraje **čas**. Jde zde o to, že výslech by měl být proveden v takovém časovém horizontu, aby si člověk byl schopen prožité či viděné informace věrohodně vybavít a dále je při výslechu reprodukovat. *„Roli zde ovšem nehraje pouze paměť, ale i jiná objektivní událost – smrt. Jestliže člověk, který vnímal objasňovanou událost, zemře, tak již nikdy nebude možno informace v jeho paměti použít pro další postup v trestním řízení.“⁵*

c) Objektivnost

„Ke zjištění podstaty určité události, jež je předmětem našeho zájmu, je bezpodmínečně nutné její objektivní podchycení, což nám umožní poznat nejen objektivní realitu, ale také skutkový stav vyšetřované věci. Jde především o postup vyslychajícího, způsob pokládání otázek, výběr vhodných otázek a způsob protokolace odpovědí.“⁶ Je tedy žádoucí, aby informace získané výslechem byly co nejobjektivnější a také aby jejich věrohodnost byla náležitě podchycena. Jedině tak je možné dosáhnout kvalitních výsledků.

d) Úplnost

Jak už nám napovídá samotný název, úplnost dokumentace je jednou ze základních zásad kvalitního a dobře provedeného výslechu. Pokud je výslech dobře proveden a obsahuje všechny požadované náležitosti, existuje zde velká pravděpodobnost, že tento může vést k dopadení pachatele či objasnění konkrétního případu. Všechny výše zmiňované zásady na sebe navazují a není možné některou z nich vypustit. Je to provázaný celek, kdy jeden prvek bez druhého nemůže existovat.

⁴ LINHART, K., *Výslech z pohledu trestního práva. Diplomová práce*. Litvínov: 2012, s. 99.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž.

2.1.2 Protokol o průběhu výslechu

Jak uvádí Linhart: „*Trestní řád se obecnými náležitostmi protokolu zabývá v § 55 a dále pak v ustanoveních § 90 - 95, týkajících se obviněného a v ustanoveních § 97 - 104, týkajících se svědka. Protokol je základní a zákonnou formou dokumentace výslechu. Podle ustanovení § 55 odst. 1 písm. d) trestního řádu se jedná o dokument, jehož obsahem je stručné a výstižné zachycení průběhu a výsledku výslechu*“.⁷

Protokol o průběhu výslechu je velmi důležitým dokumentem jak z pohledu trestního práva, tak také z pohledu kriminalistiky. Bez tohoto dokumentu by průběh výslechu nebyl úplný a nebylo by tak legislativně možné dojít k požadovanému cíli. Proto je žádoucí, aby tento byl sepsán pokud možno bezchybně a co nejlépe. Podle Linharta existuje několik zásad, které musí být v průběhu výslechu být bezpodmínečně dodržovány. Mezi tyto zásady můžeme zařadit: **a) výstižnost; b) objektivnost; c) autentičnost; d) přesnost, e) jednoznačnost a zřejmost**⁸.

a) Výstižnost

Při sepisování výslechu je nutné tento zaznamenat s co možná největší autentičností. Mezi ústním a písemným projevem existuje ale velký rozdíl, co se týče například intonace, gestikulace či mimiky. Tyto mohou hodně přispět k celkové autentičnosti konkrétní výpovědi. Proto je žádoucí, aby vyšetřovatel pořídil záznam o výslechu pokud možno se zahrnutím těchto vnějších aspektů.

b) Objektivnost

Objektivita patří mezi nejdůležitější zásady pořizování výslechů. Každý vyšetřovatel by měl k výslechu přistupovat zodpovědně s co možná největší dávkou objektivity. Subjektivní pocity a názory v protokolu nemají žádné místo a neměly by se tam vůbec objevit. Dále zde nemůže stát informace, kterou vyslýchaný neuvedl.

c) Autentičnost

Protokol o výslechu musí být zaznamenán autenticky. To znamená, že zde musí být informace, které se skutečně objevily ve výpovědi vyslýchaného.

⁷ LINHART, K., *Výslech z pohledu trestního práva. Diplomová práce*. Litvínov: 2012, s. 100.

⁸ Tamtéž, s. 100.

„Nejčastěji porušení autentičnosti vyplývá z pokládání sugestivních otázek, na které vyslýchaný odpovídá, a takto získané informace jsou zaneseny do protokolu, aniž by vyplývaly z přímé řeči vyslýchaného.“⁹

d) Přesnost

Výslech musí být za všech okolností přesný. To znamená, že v něm musí být informace zaznamenány tak, jak byly vyslychajícimu sděleny vyslychaným. Důležité je *„aby vyslychající bazíroval na detailech, aby vyslychaný vypovídal z co největší přesností a aby se nespokojil s obecnými či neurčitými údaji. Vypovídal-li vyslychaný v monologu nepřesně a příliš obecně, je třeba požádat o další doplnění a upřesnění v další, dialogové, části výslechu.“¹⁰*

e) Jednoznačnost a zřejmost

Otázky by měly při provádění výslechu být pokládány tak, aby bylo zřejmé, jaká je očekávaná odpověď. Jinými slovy jde o to pokládat jednoznačné otázky a ne takové, které by sváděly k nejednoznačným odpovědím.

Poslední zásadou správného výslechu je zřejmost. Jak už vyplývá ze samotného názvu, výslech by měl být co nejvíce zřejmý. Vyslychající by měl udělat vše pro to, aby případné nejasnosti při kladení otázek vyslychanému náležitě vysvětlil a upřesnil. *„Upřesnit pojmy a termíny je třeba pro třetí osoby, které budou protokol číst a výslechu přítomny nebyly. Sám může takové termíny a pojmy vysvětlit pouze tehdy, jestliže jim dostatečně rozumí a je si naprosto jist, že při vysvětlování nezmění smysl výpovědi.“¹¹*

Jako i v předchozím případě i zde platí, že se jedná o komplexní soubor zásad, které jsou provázané, a jedna bez druhé se může jen těžko obejít. Vše by mělo směřovat k co nejlepšímu výsledku, a proto je třeba tyto zásady pečlivě a důsledně dodržovat.

Podle Linharta je výslech možné zapsat třemi způsoby:

- a) Po skončení výslechu;**
- b) V průběhu výslechu slovo od slova;**
- c) V průběhu výslechu po každé jeho části.**

Výslech ale nemusí být nutně zaznamenán pouze na papír. Mezi další typy jeho provedení patří například videozáznam nebo zvukový záznam.

⁹ Tamtéž, s. 101.

¹⁰ LINHART, K., *Výslech z pohledu trestního práva. Diplomová práce.* Litvínov: 2012, s. 101.

¹¹ Tamtéž, s. 102.

„Použití takové techniky je příznačné pro výslech osoby, která se dostavila za účelem přiznání se k trestnému činu jím spáchaným, nebo osoby, která sama přichází s rozhodnutím oznámit důležité poznatky, nebo informace, které se neodhodlala oznámit už dříve, poškozené osoby, jejíž fyzický a psychický stav neumožňuje provést řádný výslech, podezřelé osoby, která byla zadržena na místě činu apod.“¹²

2.1.3 Výslech jako důkazní materiál

Pokud je výslech proveden podle platných předpisů a norem, lze tento použít jako důkaz při vyšetřování. Je však nutné, aby byla splněná určitá kritéria, která jsou zakotvena v trestním řádu. *„Jedná se tedy o procesní úkon, kterým se mají získat poznatky o zjišťovaných skutečnostech a stanovisko obviněného k nim.“¹³*

Cílem každého výslechu by mělo být objasnění konkrétní události, která se odehrála v životě svědka, pachatele či obviněného. Cíle se pak v závislosti na povaze této skutečnosti mohou významně lišit. Pokud se však na výslech podíváme ve všeobecné rovině, můžeme konstatovat následující: *„Cílem jakéhokoliv výslechu je získání úplných a věrohodných informací o skutkových okolnostech, které mají vztah k objasňované (vyšetřované) události. Takové informace mohou s ohledem na svůj charakter být jednak důkazem v dané věci, jednak mohou být zdrojem poznatků, jichž je možné využít k upřesnění taktiky vedení výslechu, stejně jako ke zpřesnění již existujících kriminalistických verzí, úpravě plánu vyšetřování či k získání dalších důkazů.“¹⁴*

2.2 Dítě

Protože se práce bude zabývat výslechem dětí a dospělých, je nutné si vymezit i tyto základní pojmy. Pojmem dítě se zabývá úmluva o právech dítěte, která byla přijata Valným shromážděním OSN (Organizace spojených národů) 20. listopadu 1989 v New Yorku. Česká republika patří mezi státy, které tuto úmluvu přijaly¹⁵.

¹² STRATUS, J. a kol., Kriminalistická taktika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 121

¹³ FENYK, J., HÁJEK, R., STŘÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád – průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. Díl. Praha : Nakladatelství Linde a.s., 2010, s. 328.

¹⁴ NĚMEC, M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003, s. 7.

¹⁵ VANÍČKOVÁ, E. *Deklarace práv dítěte* [online]. Praha: Informační centrum vlády, 2013 [cit.2014-10-10]. Dostupné z WWW: <<http://icv.vlada.cz/cz/tema/deklarace-prav-ditete-63749/tmplid-560/>>.

Podle ní je dítětem **každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.**

Dalším důležitým dokumentem zabývajícím se vymezením tohoto pojmu je Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.)¹⁶. Pro něj je dítě **osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.** Pojem dítě se také objevuje v zákoně č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže¹⁷. Dítětem mladším patnácti let je zde ten, **kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku.**

2.3 Dospělý

Aby náš výčet byl kompletní, je třeba si také definovat pojem dospělý. Na ten můžeme nahlížet z několika pohledů, které si nyní přiblížíme. Z **biologického hlediska** se jedná o člověka, který již dosáhl fyzické zralosti. Z **hlediska právního** znamená dospělost získání práv a povinností jakými jsou například plnoletost, aktivní a pasivní volební právo, právní zodpovědnost, možnost uzavření sňatku nebo řízení auta a podobně. **Sociologie** definuje dospělého jako člověka, který převzal nové sociální role ve svém životě. **Psychologie** vyzdvihuje stabilizaci forem chování, myšlení a prožívání.¹⁸

2.4 Vyslýchající a vyslýchaný

Dalšími důležitými pojmy, které nesmíme v této práci opomenout, jsou **vyslýchající** a **vyslýchaný**. Prvně zmiňovaný, jak již vyplývá z názvu, je ten, kdo výslech provádí. Činí tedy všechny potřebné úkony proto, aby výslech proběhl co nejlépe a ke spokojenosti co největšího počtu lidí.

Výslech se zpravidla provádí na základě kladených otázek vyslýchanému. Typy dotazů samozřejmě záleží na povaze spáchaného skutku a samozřejmě zde hraje velkou roli fakt, zdali se jedná o podezřelého, obviněného či svědka.

Vyslýchaným se rozumí člověk, kterému jsou ze strany vyslýchajícího kladeny otázky za účelem zjištění potřebných informací pro zdárné prošetření a dokončení daného případu a objasnění trestného činu.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 *Trestní zákoník* [online]. [cit. 2014-28-12]. Dostupné z: WWW: <<http://zakony-online.cz/?s10&q10=all>>.

¹⁷ ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže* č. 218/2003 Sb. [online]. AION CS ©2014 [cit. 2014-28-12]. Dostupné z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

¹⁸ BENEŠ, M., *Andragogika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s. 2008, s. 136.

Všechny úkony musí být vedeny v souladu s trestním řádem a vyslýchaný by neměl být k výpovědi nucen násilím či jinými nezákonnými prostředky. Vyslýchaná osoba může být rozdělena do několika kategorií podle trestního řádu. Tyto si zde nejprve vypíšeme a následně detailněji popíšeme v některé z dalších kapitol. Kategorie jsou následující:

- výslech svědka; výslech podezřelého; výslech obviněného; výslech obžalovaného a výslech znalce.

2.5 Historie výslechů dětí a dospělých

Na úvod této kapitoly je nutno uvést, že výslech ať už dětí či dospělých je důkazním prostředkem, který byl v naší společnosti přítomen již od pradávna. Vždy, když se objevil nějaký spor, musel být vyřešen ke spokojenosti všech zúčastněných stran. K tomu se většinou došlo tak, že třetí nezúčastněná strana si vyslechla výpovědi obou zúčastněných stran a na základě vyslyšených skutečností se snažila rozhodnout tak, jak nejlépe dovedla.

„Jedním z nejběžnějších důkazů v civilním procesu je svědecká výpověď. Téměř žádná z historických forem procesu se neobešla bez tohoto typu důkazu, třebaže tomuto důkaznímu prostředku byla v některých procesních řádech přisuzována větší, v jiných naopak menší váha, a třebaže formální úprava svědeckého důkazu prošla bohatým historickým vývojem.“¹⁹ Z uvedené citace je zřejmé, že výpověď hrála v civilních procesech již od pradávna velmi významnou roli a jakákoli forma dokazování se bez ní neobešla.

V našem krátkém exkurzu se budeme zabývat některými zajímavými obdobími historie výslechů. Nejprve nahlédneme do **středověku**. Jak ve své práci uvádí Kudělková²⁰, ve středověku hrál velmi významnou roli inkviziční proces. Tento proces byl zaveden z důvodu potlačování kacířství. Docházelo zde k uplatňování zásady nazvané **“confesio regina probationum”**, což v překladu znamená, že královnou důkazů je doznání. Výslech měl tedy v této době jediný cíl, kterým bylo doznání.

Každý z inkvizitorů byl veden a školen tak, aby dokázal splnit svůj cíl, čímž bylo přiznání obviněného. Všechny výslechové metody proto směřovaly k tomuto cíli.

¹⁹ BOURA, F., *Dokazování podle občanského soudního řádu: k teorii dokazování v civilním procesu*. Praha: Orbis, 1954, s. 179.

²⁰ KUDĚLKOVÁ, B., *Výslech svědka v trestním řízení*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2009, s. 6.

Inkvizitoři pro něj byli schopni udělat i téměř nemožné. Nehrálo zde žádnou roli to, zdali je obviněný skutečně vinen či ne. Pokud se tento, byť pod nátlakem, přiznal, bylo dosaženo požadovaného výsledku a nebyla zde už žádná potřeba dalšího vyslýchání či dokazování. Velmi běžnou praxí v této době bylo používání **mučení** neboli **tortury**. „*Tortura, čili výslech útrpný, byla církevním úřadům oficiálně povolena v roce 1252. Na našem území nebyla tortura zákonem nijak upravena a to až do začátku 18. století. Prvním řádem, který se snažil dát tortuře nějaká ucelená pravidla, byl Hrdelní řád Josefa I. (Constitutio criminalis Josephina) z roku 1707. Nijak zvlášť se mu to však nepovedlo. To se podařilo až jedné z největších postav evropských dějin 18. století a tou byla Marie Terezie.*“²¹

Zarážejícím je fakt, že mohlo běžně docházet také k mučení samotných svědků, pokud se jejich výpověď neshodovala s informacemi podanými obviněnými.

Pokud byl obviněný shledán vinným, soudce přistoupil k následující formulaci, po které následovalo často velmi drastické mučení: „*My, z Boží milosti inkvizitor, po pečlivém zvážení veškerých obvinění proti tobě s ohledem na vrtkavost tvých odpovědí a na existenci mnoha důkazů, ospravedlňujících k výslechu a mučení, aby tvá ústa vyjevila pravdu a přestala urážet uši soudců, prohlašujeme, odsuzujeme a přikazujeme tímto příkazem, abys byl podroben utrpení a mučení ...*“²²

Tento krutý a nelidský způsob vymáhání pravdy se na dlouhou dobu udržel v oblibě a byl používán po mnoho let. Januš v časopise Historie²³ uvádí, že tento krutý způsob mučení, používaný jako důkazní prostředek, byl v roce 1776 Marií Terezií zakázán. V roce 1787 byl Josefem II. vydán **Všeobecný zákoník o zločinech a trestech**. Tento zákoník připouštěl trest žaláře pomocí přikování, případně spojený s nucenou prací pro účely státu anebo galeje. Hlavním trestem se stalo vězení.

Dalším datem, které stojí za zmínku, je rok 1895, kdy byla vydána tzv. **jurisdikční norma** s doplňky, která platila i po vzniku samostatného Československa. „*Nová úprava byla charakteristická postupným uplatňováním zásady ústnosti a s určitými omezeními se do popředí dostávalo i volné hodnocení důkazů.*“²⁴

²¹ JANUŠ, J., Časopis Historie, s. 38-41.

²² INNES, B., Dějiny mučení, s. 39-41

²³ JANUŠ, J., Časopis Historie, s. 39.

²⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona. Český civilní proces: vysokoškolská právní učebnice. Praha : Linde Praha, 1997, s. 62-65.

Jak uvádí Fiala²⁵, došlo k vydání nového občanského soudního řádu. Tento obsahoval i úpravu spojenou s dokazováním. Soud musel například opatřit a provést důkazy potřebné pro rozhodnutí věci, ačkoli sami účastníci museli označit důkazy, které byly potřebné k prokázání vypovězených skutečností. Tyto nové zásady každého procesu směřovaly především k realizování zásady **materiální pravdy**. Tuto procesní úpravu nahradil až občanský soudní řád, který vstoupil v platnost 1. dubna roku 1964.

Je zřejmé, že výslechová praxe prošla v průběhu let řadou změn. Potěšujícím je zcela jistě fakt, že se upustilo od krutých a nelidských výslechů a člověk je brán jako lidská bytost s právem na slušné zacházení a podle toho je s ním také zacházeno.

²⁵ FIALA, J., *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Acta Universitatis Carolinae, Iuridica 20/Monographia XXI, 1974, s. 65-67.

3 VÝSLECH A JEHO STÁDIA

Pojem výslech jsme zmiňovali již v první kapitole. Zde se na něj pokusíme zaměřit detailněji a vysvětlit si jeho jednotlivá stadia. Výslech je nedílnou součástí policejní práce a jeho výsledkem by mělo být objasnění daného případu. Všechny osoby, které se na výslechu podílejí, ať už jako vyslychající či vyslychaný, by se měli snažit spolupracovat a nekomplikovat si navzájem práci.

Výslech se dá také rozdělit do několika skupin. Tyto ve své knize definuje Musil. Podle něj to záleží na tom, jaký je vztah vyslychané osoby k vlastní výpovědi. Dle tohoto kritéria se pak výslechy dělí takto²⁶:

1.) výslech osob, které chtějí vypovídat pravdu a jejichž úmysl se kryje s nastalým následkem – v této situaci má vyslychaná osoba zájem vypovídat pravdu.

2.) výslech osob, které chtějí vypovídat pravdu, avšak úmysl se z některých objektivních nebo subjektivních důvodů s nastalým následkem nekryje – v tomto případě má vyslychaný zájem na tom, aby vypovídal pravdu. Jeho výpověď je však v některých bodech nepřesná či neúplná.

3.) výslech osob, které nechtějí vypovídat pravdivě – zde může z důvodu křivé či nepravdivé výpovědi dojít až ke konfliktu mezi vyslychajícím a vyslychaným.

Dalším rozdělením vyslychaných osob je dělení podle jejich procesního postavení v konkrétním případě. Jednotlivé skupiny si zde pro úplnost uvedeme a dále se jimi budeme zabývat v kapitole 4.4. Mezi výše zmíněné skupiny tedy patří: a) Výslech podezřelého; b) Výslech obviněného; c) Výslech svědka; d) Výslech znalce.

3.1 Příprava výslechu

Samotná příprava na výslech je velmi důležitou součástí každého výslechu. Vyslychající by během ní neměl na nic zapomenout a přistupovat ke všem fázím zodpovědně. Nejprve by měl přistoupit k **analýze samotného případu** a dobře si zkontrolovat všechna dostupná data. Jedná se zde především o rozbor shromážděných důkazů či jednotlivých nejasností, které se v případě mohly objevit.

²⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: Nakl. C. H. Beck, 2004, s. 345.

Vyslychající si v této fázi může připravit a prostudovat všechny podklady a určit si oblasti, ve kterých objevil nějaké nejasnosti.

Další fází je **analýza vyslychaného**. Zde se rozumí rozbor jeho osobnosti. V této části je úkolem vyslychajícího shromáždit všechny dostupné informace o vyslychaném. Mezi tyto patří například informace z oblasti, kde bydlí, kde pracuje, kde se často zdržuje a podobně.

Také sem samozřejmě patří cenné informace z rejstříku trestů a ze samotné vyšetřovací činnosti vyslychajícího. Pokud bude vyslychající mít dostatek informací, bude se mu šetření provádět mnohem lépe.

Poslední fází je samotná **příprava na výslech**. Vyslychající musí určit, kdy a kde bude výslech probíhat. Dále by měl zajistit, aby se vyslychané osoby dostavili. Velmi důležitý úkol spočívá v zajištění nerušeného průběhu výslechu. To však nelze s jistotou zaručit. Vyslychající by proto měl zapojit svůj instinkt a pokusit se předvídat možné problémy v průběhu samotného výslechu s ohledem na zjištěné skutečnosti o vyslychané osobě.

3.2 Stadia výslechu

„Kriminalistika v souladu s požadavky trestního řádu rozlišuje následující stadia výslechu: úvodní stadium výslechu; stadium souvislého líčení (monolog); stadium otázek a odpovědí (dialog)“²⁷. Tato tři stadia si blíže popíšeme v následujících řádcích. Všechna jsou velmi důležitá a představují nezbytnou součást samotného vyšetřování.

3.2.1 Úvodní stadium výslechu

Aby mohlo toto stadium fungovat, musí být samozřejmě dodrženy všechny potřebné náležitosti před jeho započítím. Mezi ně patří například ověření totožnosti nebo poučení o jejích právech a povinnostech.

Toto stadium „umožňuje vyslychajícímu zejména zjistit postoj vyslychané osoby k předmětné věci a k výslechu, doplnit informace o osobě a osobnosti vyslychaného a jejich vztazích k dalším zainteresovaným osobám, formovat psychologický kontakt mezi ním a vyslychaným.“²⁸

²⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: Nakl. C. H. Beck, 2004, s. 345.

²⁸ Tamtéž

Všechny tyto úkony bezpochyby přispívají k lepší komunikaci mezi vyslychajícím a vyslychaným a k pokud možno hladkému průběhu samotného výslechu.

3.2.2 Stadium souvislého líčení (monolog)

V tomto stadiu se jedná o výpověď vyslychaného, kdy tento mluví souvisle k tématu o všem, co je mu k danému případu známo. Toto stadium je zaměřeno především na subjektivní výpověď. Vyslychaný sděluje všechny skutečnosti tak, jak je viděl anebo prožil a je mu k tomu dán dostatečný prostor. Je to důležité především proto, že osoba sděluje to, co sama považuje za důležité. *„Pokud vyslychaná osoba neví jak začít, k čemu a jak vypovídat, je vhodné, aby ji vyslychající navrhl scénář její výpovědi. Tedy v obecné rovině uvede, čím má začít, k čemu se vyjadřovat, jaké okolnosti objasnit a podobně“*²⁹. Pokud se osoba drží daného tématu, není vhodné jí přerušovat a skákat jí do její výpovědi.

Vyslychající má v tomto stadiu možnost podchycení jakýchkoli rozporů, které by se zde mohly objevit. Podle výpovědi v monologu vyslychaného je také možné takticky se připravit na další stadia výslechu a zaměřit svou pozornost a vyšetřování na případné nesrovnalosti a odchylky mezi výpovědí a zjištěnými skutečnostmi.

3.2.3 Stadium otázek a odpovědí (dialog)

Poslední stadium výslechu je zaměřeno na kladení otázek a odpovědí mezi vyslychajícím a vyslychaným. Hlavním důvodem otázek je, aby případně upřesnili dosavadní výpověď, anebo se díky nim mohou odstranit nedostatky či rozpory, které mohly během výpovědi nastat. *„V kriminalistice je toto stadium výslechu považováno za nejdůležitější zejména při výslechu podezřelých anebo obviněných osob, případně při výslechu svědků, kteří vypovídají nepravdivě. Vhodným psychologickým působením, umožňuje dosáhnout zvratu ve výpovědi, kdy výsledkem může být pravdivá výpověď“*³⁰.

²⁹ CHMELÍK, J. A KOL. *Rukověť kriminalistiky*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005.

³⁰ STRAUS, J. A KOL. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 109

3.3 Taktické postupy při provádění výslechu

Na závěr této kapitoly se seznámíme s taktickými postupy při provádění samotného výslechu. „*Za základní taktické postupy kriminalistika považuje především*
- *formování psychologického kontaktu (uplatňuje se ve všech stádiích výslechu);*
- *analýza výpovědi již v průběhu výslechu (uplatňuje se ve všech stádiích výslechu);*
- *pomoc vyslychanému k překonání zdánlivě zapomenutého a subjektivních*
nedostatků reprodukce (uplatňuje se zejména při stadiu dialogu);
- *psychologické působení na lživě vypovídajícího za účelem získání pravdivé výpovědi*
(uplatňuje se ve stadiu dialogu a při řešení konfliktních výslechových situací).“³¹

3.4 Psychologie výslechu

Psychologie představuje nedílnou součást výslechu. Jak v mysli vyslychajícího, tak i v mysli vyslychaného se v jeho průběhu odehrává velké množství psychologických procesů a vzniká spousta myšlenek, které musí mysl náležitě zpracovat. Vyslychající se musí zaměřit na správné formulování otázek, aby dosáhl co nejlepšího výsledku, a vyslychaný zase musí vypovídat tak, aby jeho výpověď odpovídala co nejlépe odehrané skutečnosti a aby nic nezamlčel a aby také nikoho nepoškodil. Existuje zde celá řada procesů, které se během výslechu musí pro jeho zdárný průběh odehrát. Těmito procesy se zabývá **forenzní psychologie**. „*Forenzní psychologie je aplikovaným odvětvím psychologie, neboť využívá jejich principů a technik pro využití v konkrétních případech. V případě forenzní psychologie se tak jedná o oblast trestných činů a chování jejich pachatelů a dalších osob v oblasti regulované právem.*“³²

Forenzní psychologie tedy využívá lidské chování jako zdroj svého zkoumání. Z toho, jak se pachatelé či svědci chovají, se snaží utvořit co nejuvěrohodnější obraz toho kterého člověka tak, aby tento mohl být co nejvíce nápomocný vyšetřujícím kriminalistům. Jde tedy o vědu nesmírně důležitou a v této oblasti určitě nepostradatelnou.

To, co je v průběhu výslechu zjištěno je možné rozdělit do dvou důležitých oblastí. Bez nich by celý proces nemohl správně fungovat. Jedná se o psychologii výpovědi a psychologii výslechu.

³¹ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika* (úvod, technika, taktika). Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 252.

³² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 8.

1.) Psychologie výpovědi

V této první oblasti jsou zahrnuté informace o způsobu formování výpovědi, neboli jak k ní došlo, „*jaké psychické procesy stojí za jejím utvářením nebo jaké okolnosti mají vliv na její kvalitu. Získané informace se potom v praxi uplatňují při posuzování věrohodnosti jak vypovídající osoby (tzv. **obecná věrohodnost**), tak konkrétní výpovědi (tzv. **speciální věrohodnost**)*“.³³ Těmto typům věrohodností se budeme blíže věnovat v jedné z následujících kapitol.

2.) Psychologie výslechu

Zde je kladen důraz na interakci mezi vyslychajícím a vyslychaným. „*Pozornost je zaměřena zejména na psychologické pozadí, tedy na psychologické jevy vyskytující se během výslechu. Psychologie výslechu souvisí úzce s kriminalistikou, jejíž poznatky a zásady dále rozpracovává a upřesňuje*“.³⁴

3.5 Výpověď

Naší další kapitolou, na kterou se zaměříme, je výpověď. Jak již vypovídá samotný název, jedná se o konečnou fázi výslechu, při které se získávají potřebné informace. Tyto se mohou získat od svědka, podezřelého či obžalovaného. Samotná výpověď je nezbytnou součástí výslechu, bez které by tento neměl žádný smysl. Vyslychající osoba je na základě vyslechnuté výpovědi schopna si utvořit svou představu o tom, co se v té konkrétní popisované situaci mohlo odehrávat. „*V ideálním případě by měla výpověď vést k plnému objasnění daného případu. Věrohodné výpovědi, jež poskytuje bližší pohled na okolnosti projednávaného případu, lze následně využít jako důkazního prostředku*“.³⁵

3.5.1 Různé postoje k výpovědi

Na výpověď je možné nahlížet z mnoha úhlů pohledu. My se zaměříme na výpověď z hlediska **psychologie, kriminalistiky a trestního práva procesního**.

³³ Tamtéž. s. 360-361.

³⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vydání. Praha: Portál, 2000. s. 243.

³⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 282-283.

1.) Výpověď z hlediska psychologie

Výpověď z hlediska psychologie se dělí do několika částí neboli etap:

- 1) Etapa získání, shromáždění a zpracování informace - vnímání.
- 2) Etapa vštípení a uchování informace - paměť.
- 3) Etapa vybavení a reprodukování informace - tzv. znovupoznání.
- 4) Etapa převzetí, přepracování a zachycení informace vyslychajícím.³⁶

*„Podle psychologie je výpověď také sdělením subjektivně zabarvených informací týkajících se již proběhlých skutečností, které vypovídající někdy v minulosti vnímal a zapamatoval si je. Zároveň je výpověď psychologů vnímána také jako zaprotokolovaný proces interakce mezi vypovídajícím a vyslychajícím, v jehož průběhu si vypovídající osoba opětovně vybavuje a poté reprodukuje dříve vnímané a zapamatované skutečnosti“.*³⁷

2.) Výpověď z hlediska kriminalistiky

Z kriminalistického pohledu je možné na výpověď nahlížet dvěma způsoby. Jeden ji vidí jako „sdělení vyslychané osoby učiněné v průběhu výslechu a zdokumentované podle příslušných právních předpisů“.³⁸ Znamená to tedy, že jde o sdělení důležitých informací, které musí být zaevidovány a současně se musí dodržovat veškeré právní normy. Jinak by výpověď ztrácela svůj smysl.

*„Výpověď tak stojí na konci náročného postupu, jenž je složený ze získání, shromáždění a zpracování informací, jejich fixace, podržení a přepracování, následného vybavení, reprodukování a převzetí, přepracování a procesního podchycení informací vyslychajícím.“*³⁹

3.) Výpověď z hlediska trestního práva procesního

Trestní řád pohlíží na výpověď jako na důkaz, který by mohl přispět k objasnění konkrétní vyšetřovací věci. Procesní právo považuje také výpověď za důkaz „pomocí kterého lze za podmínky jeho věrohodnosti zjistit průběh kritických událostí ve vyšetřovaném případě.“⁴⁰

³⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998, s. 214.

³⁷ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Praha: Portál, 2003. s. 23.

³⁸ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Praha: Portál, 2003. s. 18.

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 283

Znamená to však, že zde musí být dodržena podmínka věrohodnosti. Pokud je tato splněna, je zde velká pravděpodobnost, že vyšetřovaný případ může dospět ke svému zdárnému konci.

Zvláštním druhem výpovědi je pak vysvětlení. Jde o „*sdělení osoby vyzvané na základě zákona oprávněným orgánem, aby z důvodů uváděných zákonem, podala potřebná vysvětlení, zdokumentovaná podle požadavků zákona.*“⁴¹ Z výše uvedeného je zřejmé, že vysvětlení, neboli jeho podání, může být rovněž velice důležitou součástí vyšetřování a může významně přispět k objasnění konkrétního případu. Bez podání vysvětlení by totiž mnohdy nemohly být odhaleny důležité skutečnosti, které mohou velkou měrou dopomoci k vyřešení případu.

Na závěr této kapitoly je nutno říci, že jakákoliv osoba, která je pozvána k výpovědi či k podání vysvětlení by si podání informací měla velmi dobře rozmyslet a v žádném případě vyslychajícímu nelhat a nezamlčovat jemu či jí známé skutečnosti. Takovéto počínání by mohlo mít velmi neblahé následky a mohlo by být dokonce bráno i jako trestný čin. Podání lživé výpovědi či vysvětlení nebo zamlčování skutečností, které pak záhy vyjdou na povrch je totiž protiprávní jednání, a není v žádném případě v souladu se zákonem. Proto by takovéto počínání nemělo být bráno na lehkou váhu.

Tresty jsou pak následující:

Odnětí svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán:

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu;
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu.⁴²

⁴¹ HEJDA, J. a kol. *Základy kriminalistiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2003. s. 98.

⁴² ZÁKONY OD CENTRUM.CZ. § 346 *Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek In Trestní zákoník č. 40/2009* [cit. 2014-28-12]. Dostupné z: WWW: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-10-dil-4-paragraf-346>>.

4 VÝSLECH DĚTÍ A DOSPĚLÝCH

V této kapitole se blíže zaměříme na výslech dětí a dospělých a jejich specifika. Každý typ výslechu představuje samostatnou oblast se svými specifickými rysy, na které není třeba zapomínat. Vyšetřovatelé musí u všech typů výslechů dodržovat celou řadu nařízení a zákonných opatření, aby byly splněny všechny podmínky správně probíhajícího výslechu. Nejprve se zaměříme na výslech dospělých a poté přejdeme k výslechu dětí, který je v mnoha ohledech specifitější než výslech dospělých.

4.1 Prostory pro výslech dospělých

Jak jsme již uvedli v předchozích kapitolách, prostory pro výslech dospělých se výrazně odlišují od těch, které jsou určeny pro výslech dětí. Pro výslech dospělých se používají běžné výslechové místnosti. Není zde potřeba žádné speciální vybavení jako u speciálních místností určených k výslechům dětí.

Při výslechu dospělých je však třeba mít na paměti, že na místě, kde je výslech prováděn, také hodně záleží. Toto by tedy mělo být pro výslech co nejvhodnější, aby bylo dosaženo předem stanoveného výsledku. Místo, kde bude vyslýchaný informace sdělovat, vybírá vyslýchající. Samotné výslechové prostředí je pak možné rozdělit na dva typy, kterými jsou:

a) vnější výslechové prostředí;

b) vnitřní výslechové prostředí.

a) Vnější výslechové prostředí

Vnějším výslechovým prostředím se rozumí místo, kde se výslech koná. Nečastějším místem je zpravidla kancelář vyslýchajícího, kde vyslýchající nabývá pocitu psychické převahy a vyslýchaná osoba je v tomto prostředí nejistá.⁴³ Vždy tedy platí, že vyslýchající by měl při výslechu mít jakousi převahu a měl by převzít hlavní roli. Vyslýchaný by si toho měl být vědom a měl by k výslechu přistupovat s patřičným respektem a s pokorou k osobě vyslýchajícího. „Na základě takového vnitřního přístupu vyslýchané osoby lze očekávat velkou míru spolupráce a ve většině případů také její pravdivou výpověď. Opačný efekt nastává při výslechu osoby v jejím bytě, kdy pocit jistoty nastává u vyslýchané osoby, zatímco vyslýchající spíše plní roli „hosta.“⁴⁴

⁴³ PJEŠČAK, Ján. *Kriminalistika : Učeb. pro právnické fak., stud. obor právo*. Praha: Naše Vojsko, 1986. s. 162.

⁴⁴ TIPLICA, Mircea a kol. *Kriminalistická taktika*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997. s. 67.

Za nejvhodnější výslechové prostředí bychom mohli právem považovat speciální výslechové místnosti, které jsou pro výslech vybaveny odpovídajícím způsobem. Je zde také vhodné technické zázemí, díky kterému může výslech bez problémů proběhnout. Podle Badina⁴⁵, existuje několik hlavních přínosů využívání speciálních výslechových místností:

- a) větší ochrana oběti;**
- b) posílení zákonnosti a nerušenosti výslechu;**
- c) kvalitní dokumentace výslechu;**
- d) kvalita výslechu.**

Zde se tedy jedná o propojený výčet aspektů, které se neobejdou jeden bez druhého. Všechny tyto aspekty by měly být splněny, aby bylo dosaženo požadovaného cíle při provádění výslechu.

b) Vnitřní výslechové prostředí

„Vnitřní výslechové prostředí neboli prostředí výslechové místnosti lze definovat jako vnitřní klima místa, kde se výslech provádí. Je vytvářeno a ovlivňováno různými faktory, kterými jsou zařízení místnosti, poloha míst pro vyslýchaného a vyslýchajícího, pro zapisovatele, popř. další osoby, odstranění rušivých vlivů zvnějška výslechové místnosti, jako je např. klepání na dveře, vcházení do místnosti, kde se výslech koná, telefonování apod. Příznivé vnitřní klima působí pozitivně na psychiku vyslýchajícího i vyslýchaného a je základem pro úspěšný výsledek výslechu.“⁴⁶

Velmi důležitou zásadou při provádění výslechu je, aby v místnosti, kde tento probíhá a v jejím blízkém okolí, bylo co nejméně rušivých elementů. Tyto by mohly mít neblahý vliv na celkovou pozornost vyslýchaného. Ten by pak mohl během výslechu znervóznět a zabývat se okolním prostředím a ruchy, které by slyšel ve svém okolí. Výsledný efekt výslechu by pak už bohužel zdaleka nemusel odpovídat představě vyslýchajícího. Proto je potřeba věnovat výběru místa a zajištění klidu v okolním prostředí co největší péči. Záleží to především na domluvě s kolegy a s ostatními vyšetřovateli. Stejně jako na přípravu výslechu, je nutné si vyčlenit čas i na vytvoření co nejoptimálnějších podmínek pro jeho samotné provedení.

⁴⁵ BADIN, Jaromír. Konference Pokroky v kriminalistice [CD-ROM]: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané 24. - 25. září 2008. *Zřizování a využívání speciálních výslechových místností*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2008. [cit. 15.2. 2015].

⁴⁶ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha : Eurounion, 2004. s. 206.

Jak uvádí Linhart ⁴⁷ “Aby výslech mohl splnit svůj účel, musí být v konkrétních případech přítomny zákonem požadované osoby (např. tlumočníci, zapisovatelé, znalci atd.). Dále je někdy nutno některé osoby pouze o konání výslechu vyrozumět, aniž by se vyžadovala jejich fyzická přítomnost (obhájce, psycholog, zákonní zástupci obviněného apod.). Rozsazení jednotlivých osob ve výslechové místnosti je úkolem vyslýchajícího, který předem vypracuje schéma s přihlédnutím k praktickým možnostem, taktickým požadavkům atd.“ Z uvedené citace je zřejmé, že největší díl odpovědnosti za správný průběh výslechu má právě vyslýchající. Ten musí mít na paměti všechny výše zmíněné aspekty, aby výslech dopadl co nejlépe.

4.2 Výslech dospělého podle jeho statusu

V následující kapitole se zaměříme na výslech dospělých s přihlédnutím k roli, kterou ve výslechu mají. Je zcela zřejmé, že jinak se bude vyslýchající chovat k osobě, která se stala obětí nějakého trestného činu a jiný přístup bude mít k někomu, kdo je obviněný z jeho spáchání. Samozřejmě zde hraje velkou roli typ spáchaného zločinu a jeho provedení.

Trestní řád (dále jen TR)⁴⁸ definuje druhy vyslýchanych osob na základě jejich statusu, se kterým k výslechu přicházejí. Výslechy se pak mohou dělit takto:

a) Výslech podezřelého – podezřelým se podle § 76 TR rozumí někdo, kdo byl zadržen, ale dosud proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání. Podezřelým je také ten, proti kterému bylo vedeno zkrácené přípravné řízení;

b) Výslech obviněného – obviněným se podle § 160 odst. 1 TR rozumí někdo, proti komu už bylo zahájeno trestní stíhání. Podle § 92 se koná výslech obviněného tak, aby poskytl pokud možno úplný a jasný obraz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení. Obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo k doznání. Při výslechu je nutno šetřit jeho osobnost;

⁴⁷ LINHART, K., *Výslech z pohledu trestního práva. Diplomová práce*. Litvínov: 2012, s. 38.

⁴⁸ ZÁKON č. 141/1961 Sb., O TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM (TRESTNÍ ŘÁD) [online]. [cit. 2015-20-2]. Dostupné z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/cast1h4.aspx>.

c) **Výslech svědka** – podle § 97 TŘ je každý je povinen na předvolání se dostavit a vypovídat jako svědek o tom, co je mu známo o trestném činu a o pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení. V § 98 TŘ o Předvolání a předvedení je uvedeno, že jestliže se svědek, ač byl řádně předvolán, bez dostatečné omluvy nedostaví, může být předveden. Svědek je oprávněn odepřít vypovídat, jestliže by výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému, sourozenci, manželu, partneru nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném.

d) **Výslech znalce** – § 105 - §111 TŘ řeší, že je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce.

4.2.1 Výslech obviněného, svědka a znalce

V následujících řádcích se podrobněji zaměříme na výslech **obviněného** a na výslech **svědka**. Jedná se totiž o dvě zcela odlišné skupiny osob, které výslech podstupují, a z tohoto důvodu považujeme za důležité zmínit se právě o nich.

a) Výslech obviněného

V TŘ § 92⁴⁹, kterým jsme se zabývali již v předchozí kapitole, je dále uvedeno, že obviněný musí mít možnost se k obvinění podrobně vyjádřit. A to zejména souvisle vylíčit skutečnosti, které jsou předmětem obvinění, uvést okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí, a nabídnout o nich důkazy. Otázky pro obviněného musí být kladeny jasně a srozumitelně bez předstírání klamavých a nepravdivých okolností. V žádném případě v nich nesmí být naznačeno, jak by na ně měl obviněný odpovědět.

Co je důležité mít na paměti je fakt, že obviněný má právo vypovídat a není to jeho povinnost. Pokud tedy bude vyzván k učinění výpovědi, může tuto beztrestně odmítnout za předpokladu, že pro odmítnutí bude mít pádný důvod. *„Ústavní právo obviněného odepřít výpověď, obsažené v článku 40 odst. 3 Listiny a v § 92 odst. 1, je nepochybně velmi významnou garancí spravedlivého procesu. Orgány činné v trestním řízení musejí toto právo obviněného bezpodmínečně respektovat.*

⁴⁹ ZÁKON č. 141/1961 Sb., O TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM (TRESTNÍ ŘÁD) [online]. [cit. 2015-20-2]. Dostupné z WWW:<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/cast1h4.aspx>.

Na druhé straně toto právo nikterak neomezuje orgány činné v trestním řízení ve využití všech zákonných postupů, kterými má být dosaženo účelu trestního řízení jak v procesu dokazování, tak při aplikaci zajišťovacích opatření.“⁵⁰

Výslech obviněného patří mezi stěžejní součásti policejní práce. Proto by se mělo v co největší míře dbát na to, aby tento probíhal v souladu s TŘ a se všemi platnými zákony z této oblasti. „Výslech obviněného by měl směřovat ke zjištění co nejvíce informací o skutkových okolnostech případu.

Cílem výslechu není přimět obviněného k doznání. A skutečnost, že se obviněný k činu doznal, nezabavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti provést za použití zásad trestního řízení další důkazy. Tyto zásady vyjadřují zásadu vyhledávací a zásadu volného hodnocení důkazů, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Orgán činný v trestním řízení má za povinnost poučit obviněného o jeho právech a možnostech jejich uplatnění.“⁵¹

Pokud se zaměříme na **práva obviněného**, pak má tento zejména právo⁵²:

- na stíhání zákonným způsobem v souladu s trestním řádem;
- uplatnit všechny zákonné prostředky a způsoby obhajoby;
- zvolit si obhájce;
- podávat opravné prostředky;
- činit důkazní návrhy.

Obviněný má stejně jako **práva** také své **povinnosti**, které je třeba dodržovat. Patří mezi ně následující⁵³:

- dostavit se k výslechu;
- strpět osobní prohlídku;
- strpět domovní prohlídku, prohlídku jiných prostor a pozemku;
- vydat věc důležitou pro trestní řízení;
- podrobit se vyšetření duševního stavu;
- strpět prohlídku těla, odběr krve nebo jiného biologického materiálu.

⁵⁰ FENYK, J., HÁJEK, R., STRÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád – průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. Díl. Praha : Nakladatelství Linde a.s., 2010, s. 329.

⁵¹ SVĚDÍK, M., *Výslech podezřelého, obviněného a svědka v trestním řízení. Bakalářská práce*. Brno: 2011, s. 19 – 20.

⁵² NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČESKÁ REPUBLIKA. *Práva a postavení obviněného* [online]. [cit. 2014-20-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/obvinny/prava-a-postaveni-obvinneho>>.

⁵³ Tamtéž.

b) Výslech svědka

Nejprve si vysvětlíme, kdo to vlastně je svědek a poté se zaměříme na jeho úlohu při výslechu. Výslech svědka řeší § 97 TŘ. „*Zákon nestanoví, kdo může být svědkem. Z povahy věci však vyplývá, že jím nemůže být osoba, která není způsobilá vnímat nebo vypovídat o tom, co svými smysly vnímala.*“⁵⁴

Je tedy zřejmé, že svědkem může být pouze osoba schopna vnímat okolnosti, které se kolem ní dějí, svými smysly. „*Svědkiem nemůže být obviněný a to ani v poměru k jiným spoluobviněným.*“

Procesně právní postavení dále vylučuje, aby jako svědek v té samé věci mohl být orgán činný v trestním řízení. Obdobně se tento výklad použije na obhájce.“⁵⁵

Pokud se zaměříme na další definici svědka, můžeme konstatovat, že svědkem je fyzická osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána (předvolána) orgánem činným v trestním řízení, aby vypovídala o skutečnostech důležitých pro trestní řízení, které sama vnímala (poznala) svými smysly, tedy viděla, slyšela atd. Svědek je proto nezastupitelný jinou osobou.⁵⁶

Povinnost vypovídat jako svědek znamená uvést pravdivě všechno, co je mu známo o všech skutečnostech důležitých pro trestní řízení, tedy o trestném činu, pro který se toto řízení vede, o jeho pachateli nebo o jiných okolnostech významných při tomto řízení. Jestliže svědek uvede nepravdu o okolnosti, která má rozhodující význam pro rozhodování, resp. takovou okolnost zamlčí, lze pak uplatnit trestní odpovědnost pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.⁵⁷

Svědka má ještě další povinnosti, které je potřeba při výslechu dodržovat, patří mezi ně následující⁵⁸:

- podrobit se vyšetření duševního stavu;
- podrobit se prohlídce těla;
- strpět odběr krve nebo jiný podobný úkon, nejsou-li tyto úkony spojeny s nebezpečím; pro jeho zdraví včetně odběru biologického materiálu;
- podrobit se provedení úkonů potřebných ke zjištění totožnosti osoby, která se zdržovala na místě činu;

⁵⁴ FENYK, J., HÁJEK, R., STRÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád – průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. Díl. Praha : Nakladatelství Linde a.s., 2010, s. 333.

⁵⁵ SVĚDÍK, M., *Výslech podezřelého, obviněného a svědka v trestním řízení. Bakalářská práce*. Brno: 2011, s. 25.

⁵⁶ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČESKÁ REPUBLIKA. *Práva a ochrana práv svědka* [online]. [cit. 2014-20-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/svedek/61>>.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

- napsat potřebný počet slov, je-li toho třeba ke zjištění pravosti rukopisu;
- popsát nějakou osobu a věc v rámci rekognice;
- podrobit se účasti na konfrontaci;
- podrobit se dále účasti na jiných úkonech trestního řízení (např. vyšetřovacím pokusu, rekonstrukci, prověrce na místě, ohledání, apod.).

Svědék však nemá pouze povinnosti, ale má také svá práva, kterých se může domáhat a dbát na to, aby tato byla splněna. Mezi práva svědka patří⁵⁹:

- právo na respektování zákazu výslechu (v případě utajovaných skutečností či povinnosti mlčenlivosti);
- právo odepřít výpověď;
- právo vypovídat ve svém mateřském jazyce, resp. jazyce, který ovládá;
- právo na zajištění přítomnosti tlumočníka;
- právo na právní pomoc;
- právo na poskytnutí informací o pobytu obviněného;
- právo na utajení totožnosti a podoby svědka;
- právo na svědečné (cestovní náhrady a ušlý zisk).

Monologová část výslechu svědka spočívá v tom, že „svědkovi musí být dána možnost, aby souvisle vypověděl vše, co sám o věci ví a odkud se dozvěděl okolnosti jím uváděné (monologová část výslechu). Svědek musí uvést pramen svých poznatků (zejména jde-li o tzv. svědectví “z doslechu“). Sdělení svědka o tom, odkud získal poznatky o skutečnostech důležitých pro trestní řízení, může vést k obstarání dalších důkazů.“⁶⁰ Po monologové části, kdy svědek dokončí svou výpověď, přejde vyslychající ke kladení otázek, tedy k části dialogové.

Jak uvádí Svědík⁶¹, není v žádném případě přípustné, aby vyslychající pouze přečetl vyslychanému výpověď jiného svědka a tento by poté konstatoval, že jde o jeho výpověď, se kterou by se mohl ztotožnit. Tuto formu výslechu by totiž nebylo možné použít jako důkazní materiál.

Dále svědek nesmí pouze odkázat na svědectví, která již učinil v minulosti a prohlásit, že se tato absolutně shodují. Pokud by se však jednalo o neodkladné úkony v rámci trestního řízení a svědek by byl vyslechnut na protokol, toto by možné bylo.

⁵⁹ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČESKÁ REPUBLIKA. *Práva a ochrana práv svědka* [online]. [cit. 2014-20-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/svedek/61>>.

⁶⁰ SVĚDÍK, M., *Výslech podezřelého, obviněného a svědka v trestním řízení. Bakalářská práce*. Brno: 2011, s. 29.

⁶¹ Tamtéž

Svědék také musí vypovídat ústně a nemůže svou výpověď pouze přečíst z připravené předlohy. Může si však před zahájením výslechu udělat své poznámky, které je možné během vyslychání použít a případně i ukázat vyslychajícímu.

„Klást otázky svědkovi může státní zástupce, který je přítomný na určitém procesním úkonu. V hlavním líčení mohou svědkovi klást otázky všechny strany. Státní zástupce, obžalovaný a jeho obhájce mají zvláštní právo žádat, aby mohli provést výslech svědka dle § 215 odst. 2 TŘ sami. Úprava odst. 2 představuje významný prvek kontradiktornosti řízení umožňující stranám provedení důkazu, zejména výslech svědka nebo znalce.“⁶²

Jak ve své práci uvádí Linhart, svědek má povinnost vypovídat pouze pravdu pod sankcí určitých trestních následků za křivou výpověď. Z toho pohledu můžeme svědky rozdělit na:

- svědky mluvící pravdu,
- svědky pravdu nemluvící,
- svědky mýlící se.

c) Výslech znalce

Jak jsme se již zmínili na začátku kapitoly, výslech znalce řeší § 105 - §111 TŘ. Ze samotného názvu je již patrné, o jakou osobu se jedná. Znalec je někdo, kdo má dobré znalosti v určitém odvětví či oboru a na koho se orgány činné v trestním řízení mohou obrátit, pokud je potřeba vypracování znaleckého posudku jako jednoho z důkazů potřebného k objasnění určitého případu.

„Tato osoba je odlišná od procesních stran a orgánů činných v trestním řízení a jejím úkolem je, aby na základně svých odborných znalostí a vědomostí přispěla k objasnění skutečností relevantních pro zjištění skutkového stavu. Osoby znalců rozeznáváme v souvislosti s obory, v jakých se specializují – např. zdravotnictví, psychologie, chemie, stavebnictví, kriminalistiky, která sama o sobě zahrnuje další podobory, jako jsou balistika, daktyloskopie, mechanoskopie, písmo znalectví, apod.“⁶³

Podle Linharta⁶⁴ je ustanovení znalce upraveno zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnicích a vyhláškou č. 37/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Znalce může vykonávat pouze osoba, která je vedena v seznamu znalců.

⁶² Tamtéž

⁶³ LINHART, K., *Výslech z pohledu trestního práva. Diplomová práce.* Litvínov: 2012. S. 26.

⁶⁴ Tamtéž

Aby byl ustanovený znalec způsobilý k vyhotovení znaleckého posudku, musí tento složit slib k orgánu, kterým byl ustanoven. Pro výslech musí znalec vypracovat znalecký posudek k dané věci. Tento se skládá z nálezu, posudku a znalecké doložky.

„Co se týká samotného výslechu znalce, soud znalecké posudky, stejně jako ostatní důkazy, hodnotí podle zásady volného hodnocení důkazů. Dojde-li k závěru, že znalecký posudek je dostačující a že by výslechem nebylo už možné více danou problematiku objasnit, omezí se pouze na jeho přečtení. Lze tak učinit pakliže byl před jeho podáním znalec dostatečně poučen a nejsou-li v něm pochybnosti o správnosti a úplnosti posudku. K tomu je zapotřebí souhlas jak státního zástupce, tak i obžalovaného.“⁶⁵

Z výše uvedených informací je zřejmé, že znalec má při dokazování viny či nevinu konkrétní osoby nezastupitelnou roli. Výslech svědka je oblast, na kterou by se v žádném případě nemělo zapomínat, a která by měla být využívána vždy, když je třeba. Může totiž znamenat výrazný zvrat ve vyšetřování a v nejlepším případě objasnění celého případu.

4.3 Výslech dětí

Na úvod si opět uvedeme typy vyslýchaných dětí a mladistvých podle jejich procesního postavení tak, jak je uvádí Trestní řád (TŘ)⁶⁶.

a) Výslech podezřelého – podezřelým se podle § 76 TŘ rozumí někdo, kdo byl zadržen, ale dosud proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání. Podezřelým je také ten, proti kterému bylo vedeno zkrácené přípravné řízení;

b) Výslech obviněného – obviněným se podle § 160 odst. 1 TŘ rozumí někdo, proti komu už bylo zahájeno trestní stíhání. Podle § 92 se koná výslech obviněného tak, aby poskytl pokud možno úplný a jasný obraz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení. Obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo k doznání. Při výslechu je nutno šetřit jeho osobnost;

⁶⁵ LINHART, K., *Výslech z pohledu trestního práva. Diplomová práce*. Litvínov: 2012. S. 28.

⁶⁶ ZÁKON č. 141/1961 Sb., O TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM (TRESTNÍ ŘÁD) [online]. [cit. 2015-20-2]. Dostupné z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/cast1h4.aspx>.

c) **Výslech svědka** – podle § 97 TŘ je každý je povinen na předvolání se dostavit a vypovídat jako svědek o tom, co je mu známo o trestném činu a o pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení. § 98 TŘ o Předvolání a předvedení pak uvádí, že jestliže se svědek, ač byl řádně předvolán, bez dostatečné omluvy nedostaví, může být předveden. Svědek je oprávněn odepřít výpověď, jestliže by výpověď způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému, sourozenci, manželu, partneru nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném.

4.3.1 Zvláštnosti výslechu dětí

Tento typ výslechu je bezpochyby velmi náročný. Představuje velký nátlak hlavně na psychickou stránku dítěte. Co se týče taktik, tato se řídí hlavně podle fyzických a již zmiňovaných psychických zvláštností toho kterého dítěte. Vše se samozřejmě řídí také podle věku dětí. Pro tyto účely existuje také samostatný zákon, který se touto problematikou přímo zabývá. Jedná se o **zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů** (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“).

Je zcela jasné, že výslech dětí musí probíhat zcela jinou formou než výslech dospělých. Hlavními kritérii jsou v tomto případě odlišný věk a psychické zvláštnosti, které děti a dospělí významným způsobem odlišují. Jak dítě tak i dospělý mají zcela jistě dobře vyvinuté pozorovací schopnosti. U dětí však nastává určitá změna ve vnímání pozorovaných skutečností. Na základě toho se také může významně lišit i jeho výpověď od výpovědi dospělého člověka.

4.3.1 Aspekty ovlivňující výslech dětí

Velkou roli zde hraje především **mentální zralost a paměťové schopnosti**. To, že je děti při výslechu potřeba posuzovat individuálně, je patrné z následující citace: „*tato skutečnost je založena na dětských zájmech, zálibách a potřebách a vůbec na dětské životní zaměřenosti, která se od zaměřenosti dospělých výrazně liší.*“⁶⁷ Znamená to především, že děti jsou schopny si velmi dobře zapamatovat prožité či odpozorované skutečnosti a dokážou je reprodukovat často až do těch nejmenších detailů. Vyslychající však většinou dávají za pravdu dospělým, protože jsou přesvědčeni o jejich větší věrohodnosti. Jak je ale z výše uvedeného patrné, ne vždy tomu tak je.

⁶⁷ MATYÁŠEK, J., SOUKUP, J., BÁRTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Nakladatelství Orbis, 1968, s. 46.

Jak uvádí již zmiňovaný Matyášek a kol.: „*dětská výpověď může být dokonce výstižnější a věrohodnější než výpověď dospělého, zvláště je-li podbarvena zájmem, zálibou*“⁶⁸. Z uvedené citace je patrné, že pokud dítě jím vypovídaná skutečnost nějak zaujala, existuje velká pravděpodobnost pravdivosti jím uvedené výpovědi.

Další významnou roli při výslechu dětí hraje **manipulace**. Každé dítě je vzhledem ke svému věku a psychickým uzpůsobením lehce zmanipulovatelné. Vyslýchající je pro něj jakousi hlavní osobou, ke které musí mít úctu a musí se chovat tak, jak to vyžadují okolnosti. Samozřejmě tomu tak není vždy a existují i výjimky.

Mnoho dětí však při výslechu postupuje s velkým respektem k osobě vyslýchajícího. Snaží se udělat všechno pro to, aby odpovídaly tak, jak se to od nich očekává a aby byli všichni spokojeni. Tady by si vyslýchající osoba měla dávat velký pozor na formulaci a kladení otázek směrem k dítěti. Pokud totiž otázky budou navádět ke konkrétní odpovědi, dítě to vycítí a odpoví přesně podle očekávání.

Otázky by tedy v žádném případě neměly nijak předurčovat odpověď, ale měly by být co nejvíce neutrální. Je tedy velice důležité „*pečlivě připravovat a volit otázky kladené dítěti tak, aby mu nenaznačovaly výsledek výpovědi a směr odpovědi*“⁶⁹. Aby dítě mohlo položenou otázku dobře zodpovědět, musí být tato položena jasně a hlavně srozumitelně, aby jí dítě pochopilo a nedělalo mu problém už jenom rozluštění toho, co se po něm vlastně chce.

Existuje ještě mnoho aspektů, na které musí být brán zřetel při výslechu dětí. Jedním je **vzhled vyšetřovatele**. Může se to zdát jako banalita. Pro dítě to však může představovat velký problém. Pokud přijde vyšetřovatel na výslech v uniformě, je velmi pravděpodobné, že se dítě dostane do nepříjemné situace. Uniforma pro něj představuje symbol moci a velkého respektu. Tyto pocity pak mohou značně ovlivnit výpověď.

Je proto nutné, aby vyslýchající osoba měla určité zkušenosti v oblasti výslechu dětí, psychologie výslechu a také v oblasti komunikace s dětmi při výslechu. Ideálně by měla také mít alespoň základní pedagogickou průpravu v této oblasti. Je také vhodné, když se u výslechu dítěte objeví jemu **známá a blízká osoba**. Může to být samozřejmě jeden z rodičů anebo jeho učitel či vychovatel.

Trestní řád (dále jen TR) v § 102 odst. 1 přímo vyžaduje, aby byl výslechu přítomen pedagog nebo jiná osoba ovládající výchovu mládeže.

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ CHMELÍK, J. a kol., *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 168.

Podle TR jde o osobu, „*kteřá by se zřetelem na předmět výslechu a stupeň duševního vývoje vyslychané osoby přispěla ke správnému vedení výslechu.*“⁷⁰

4.3.2 Věrohodnost dětské výpovědi

V dřívějších dobách bylo dítě považováno za ne příliš způsobilé k podání kvalitní a pravdivé výpovědi. Byla vyzdvihována především schopnost jejich fantazírování a „přikrášlování“ konkrétních skutečností. Ve společnosti proto převažoval názor, že dětská výpověď není a nemůže být věrohodná. Tato přesvědčení se na začátku 20. století změnila a díky výzkumům prováděným v oblasti psychologie.

Na dítě je tak v současné době pohlíženo jako na osobu, která je schopna podat plnohodnotnou a pravdivou výpověď. Mnohdy se dokonce může stát, že dítě podá přesnější a podrobnější informace než dospělý. Je to díky tomu, že je schopno si zapamatovat i ty nejmenší detaily a věrohodně o nich vypovídat.

Následně se zaměříme na míru pravděpodobnosti, s jakou je možné, že skutečnosti uvedené dítětem při výpovědi jsou pravdivé. Jinými slovy jde o to, jestli vše skutečně proběhlo tak, jak dítě uvádí a jestli se mu tedy na základě jím podaných informací dá důvěřovat. Mnohdy se totiž stává, že ve výpovědi se objevují informace pravdivé, ale také ty nepravdivé.

Zjišťováním pravosti či nepravosti sdělených skutečností při výslechu se zabývá **forenzní psychologie**. Ta se snaží odhalit, na kolik jsou vypovídané informace pravdivé či nikoli. Poskytuje metody, díky kterým je možné odhalit lživé skutečnosti od těch, které se zakládají na pravdě. Psycholog se specializací přímo v tomto konkrétním oboru pak posuzuje **věrohodnost** výpovědí. Věrohodnost můžeme rozdělit na dvě části: **obecnou** a **specifickou**. Přitom platí, že „*vztah mezi obecnou a speciální věrohodností není symetrický. I obecně nevěrohodná osoba může podat v konkrétním případě věrohodnou výpověď a naopak. Obecně vysoce věrohodná osoba může za určitých okolností vypovídat křivě.*“⁷¹

1.) Věrohodnost obecná

Tento typ věrohodnosti nám sděluje informace o samotném vyslychaném. Patří sem například věk nebo stupeň mravního vývoje té které osoby.

⁷⁰ Viz. § 102 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁷¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. str. 360-361.

Dále sem můžeme zařadit emotivitu a úroveň rozumových schopností, kterými vyslýchaný disponuje. V tomto druhu věrohodnosti můžeme zachytit také psychický stav osoby, která se výslechu účastní.

Podle Říčana a kol.⁷² jsou některé věkové skupiny dětí při výpovědích považovány spíše za nespolehlivé. Týká se to především věku kolem pěti let. U takových dětí totiž dochází ke splnutí skutečného světa s jejich vlastní fantazií. Největší procento pravděpodobnosti tak u těchto dětí bude bezprostředně po činu, kdy ho mají ještě v živé paměti a jsou schopny ho celkem spolehlivě reprodukovat.

„Z obecné věrohodnosti je možné dovodit přítomnost, resp. absenci psychických předpokladů na straně vypovídající osoby, které zabezpečují objektivní vnímání, zapamatování a vybavování prožitých událostí. Odborné vyhodnocování je zpracováno na základě psychologického vyšetření osobnosti vyslýchaného.“⁷³

2.) Věrohodnost specifická

Tato věrohodnost se zabývá problematikou určení, zdali podaná výpověď odpovídá realitě a v jak vysoké míře. *„Speciální věrohodnost se týká výpovědi samotné a označuje míru, ve které konkrétní tvrzení splňují kritéria stanovená pro věrohodnou výpověď.“⁷⁴* Proto, aby zkoumání v této oblasti mohlo být započato, je potřeba důkladně prozkoumat více výpovědí od jednoho konkrétního člověka.

Stupeň pravděpodobnosti vypovídající o pravdivosti daných výpovědí určuje psycholog. Ten posoudí, jestli konkrétní výpověď splňuje kritéria určována psychologii z oblasti věrohodnosti a také motivaci vyslýchané osoby. Ta spočívá v míře ochoty vypovídat v konkrétní chvíli přesně a pravdivě. Na celkový dojem, který si psycholog během posuzování utvoří, má velký vliv to jak vypovídající člověk vypovídá o prožité nebo viděné události.

Podle Čírtkové⁷⁵ je možné specifickou věrohodnost nejobecněji rozčlenit do tří kategorií. První z nich je **osobnost vyslýchané osoby** (tedy obecnou věrohodnost), její **motivaci** (ke lži a k nepravdivé výpovědi) a **verbální a neverbální oblast výslechu** (obsah výpovědi a způsob jejího přednesu, doprovodné nonverbální projevy, emoce).

⁷² ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. *Dětská klinická psychologie*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, 2000. s. 341-342.

⁷³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 361.

⁷⁴ NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu. Úvod do forenzní psychologie*. Praha: C. H. Beck, 1997. s. 103.

⁷⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. s. 361.

Je tedy zřejmé, že posuzování věrohodnosti je složitý a podrobný proces. Musí zde být zohledněna všechna kritéria a všechna fakta k tomu, aby bylo možné objektivně posoudit, zdali je výpověď pravdivá či nikoli.

4.4 Prostory pro výslech dětí

V této kapitole se blíže zaměříme na prostory, ve kterých samotný výslech dětí probíhá. To, kde se dítě při výslechu nachází, může do značné míry ovlivnit kvalitu jeho výpovědi. Proto je nutné, aby v takových prostorech byly pro dítě vytvořeny co možná neoptimálnější podmínky. Děti jsou totiž obecně velmi citlivé a vzhled a vybavení místnosti na ně může mít i značně neblahý vliv.

Zatímco dospělí mohou učinit svojí výpověď prakticky v jakékoliv místnosti, u dětí je to právě naopak. Pokud bude místnost vybavená jen základním vybavením pro nezbytné účely výslechu, nebudou tomu dospělí zpravidla přikládat žádný velký důraz a zaměří na hlavní účel, kterým je výslech. Naproti tomu dítě se zde nemusí cítit dobře a může v takové místnosti zažívat stavy úzkosti nebo se začne dokonce bát. To u něj může vyvolat jakýsi blok, díky kterému si bude špatně vybavovat informace, které jsou nutné k podání výpovědi a ta může být následně částečně nebo zcela znehodnocena. Proto by výslechová místnost pro děti neměla v žádném případě mít charakter kanceláře se strohým vybavením.

Z výše zmíněných důvodů by tedy děti měly za účelem výslechu pobývat v místnosti, která bude právě pro tyto účely speciálně vybavená, a budou zde všechny potřebné věci napomáhající zpříjemnění prostředí.

V první řadě by měla tato místnost být vymalována příjemně a vesele. Také nábytek by měl být pohodlný a vhodný pro děti. Místnost by měla být také světlá. Mohou zde také být nejrůznější **hračky**. Je také dobré, aby v místnosti byly umístěné nějaké **obrázky** pro zpříjemnění atmosféry.

Je zde ale potřeba vybrat takové, které by neodváděly pozornost dítěte po celou dobu výslechu, ale sloužily pro celkové zlepšení klimatu v místnosti. V neposlední řadě by tu neměly chybět **knihy**, které by případně mohly pomoci s uklidněním dítěte nebo jako určitá forma odreagování.

Je zřejmé, že některé děti mohou mít potíže s verbálním vyjadřováním při samotném výslechu. Pro ně by zde měla být možnost vyjádřit se pomocí **kresby**. Dítěti tato metoda může velmi pomoci. Je hojně využívána také v psychologii. Jde o to, že dítě může například nakreslit jím prožitou či odpozorovanou situaci pomocí zvířat. Každý z účastníků pak dostane určitou roli na základně konkrétního zvířete. Díky tomuto přirovnání si může šikovný vyšetřovatel spoustu věcí domyslet a přizpůsobit tomu další postup při výslechu.

Samostatnou a velmi důležitou kapitolou při výslechu dětí jsou demonstrační panenky **Jája a Pája**. Tyto představují nezbytnou součást výslechové místnosti. Jedná se o panenky se vzhledem muže a ženy. Tyto panenky pomáhají zejména zneužívaným dětem s jejich výpovědí. Dítě nemusí o svém hrozném zážitku nic říkat, ale může to vyslyšajícím demonstrativně ukázat na zmíněných panenkách. Blíže se o panenkách Jája a Pája zmíníme v následující kapitole. Je také dobré celý výslech dítěte zdokumentovat videokamerou pro případné vrácení se k některým jeho částem.

Je velmi důležité, aby speciálních výslechových místností pro děti s příjemným prostředím a vybavením bylo co nejvíce. Potěšujícím je fakt, že *„v posledních letech proto dochází ke zřizování speciálních výslechových místností, které jsou vybaveny a uzpůsobeny pro výslech dětských obětí a svědků. V roce 2013 se evidovalo 44 SVM a v následujících letech se předpokládá, že jejich počet dále poroste, a to také s ohledem na požadavky, které vyplývají ze zákona o obětech.“*⁷⁶

4.4.1 Panenky Jája a Pája

Jak jsme již zmiňovali výše, jedná se o demonstrační panenky, používané Policií České republiky, které pomáhají s vyslycháním zneužívaných či znásilňovaných dětí. Panenky lze také použít například v případech týrání nebo ohrožování mravní výchovy dítěte osobou, která o něj pečuje. Mohou tak významně přispět k objasnění případů či k získání informací, které by děti bez nich jinak nebyly schopny při výslechu sdělit.

„Prostřednictvím spontánní hry se speciální dvojicí loutek "Jája a Pája" dítě lépe navazuje osobní kontakt s policistou (příp. dětským lékařem, psychologem, psychiatrem, sexuologem či soudním znalcem), snadněji překonává ostych a přirozeněji dokáže popsat svůj osobní nepříjemný zážitek.

⁷⁶ FÜRBAČEROVÁ, I. *Sít' speciálních výslechových místností v roce 2013*. [online]. © 2015 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit.2015-1-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/sit-specialnich-vyslechovych-mistnosti-v-roce-2013.aspx/>>.

*Policejní výslech se tak stává šetrnější, humánnější a pro dítě méně traumatizující.*⁷⁷

Jak je z uvedené citace patrné, jde především o šetrnost a opatrné zacházení s dítětem, které si prošlo velmi těžkou životní situací. Takové dítě může mít často velký problém s vyjádřením svých pocitů cizí osobě. Dalším důvodem může být stud, který mu brání situaci správně popsat.

Může mít také problémy s vyjadřovacími schopnostmi vzhledem ke svému věku nebo se prostě cítí natolik nepříjemně, že o prožité situaci mluvit nechce. To je vhodná doba na použití panenek Jája a Pája. Dítě si je vezme „na pomoc“ při své výpovědi a podání informací ke konkrétnímu případu se tak pro něj může stát alespoň o něco snazší. Nemusí své zážitky, které jsou často velice bolestivé, sdělovat přímo, ale může je demonstrativně ukázat na panenkách.

Co se týče počátku používání panenek Jája a Pája v České republice, prvním spouštěčem pro jejich užívání se stala 1. národní konference k problematice týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte, která se konala v Mostě 10. – 12. 11. 1993.

*„Této konferenci se zúčastnili i pracovníci Služby kriminální policie, mezi kterými byla i policistka kpt. PhDr. Alena Plšková, autorka českých loutek „Jáji a Páji“. Na konferenci představil vyšetřovací metodu pomocí loutek americký pediatr Peter M. D. Desek z Colordrew Spring a zároveň demonstroval úspěšnost této metody na skutečných případech, které byly v policejní praxi vyšetřovány.*⁷⁸ Z uvedené citace je zřejmé, že panenky mají v policejní praxi své místo a mohou velkou měrou pomoci k vyšetření a objasnění mnoha případů týraných, zneužívaných či jakkoli zanedbávaných dětí.

Zde považujeme za nutné zmínit takzvané **Desatero zásad pro používání loutek „Jája a Pája“**. Je to určitý návod, který vyšetřovatelům pomáhá se správnými postupy při zacházení s panenkami.

„Konkrétně se tedy jedná o tyto zásady:

- 1. Důkladně znát celý případ, posudky a expertizy.*
- 2. Připravit si i písemně okruhy otázek s ohledem na věk dítěte a seznámit se záměry všechny zúčastněné.*

⁷⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY – KŘP Královéhradeckého kraje. *Jája a Pája* [online]. © 2015 Policie ČR. [cit. 2015-1-28] Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx>>.

⁷⁸ Společnost sociální pediatrie České lékařské společnosti J. E. Purkyně: *Problematika týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: MPSV ČR, 1994, s. 179.

3. Vytvořit podmínky pro nerušený výslech (telefony, odchody a příchody dalších atp.).
4. Záznamovou techniku používat nenápadně.
5. Při navazování kontaktu dbát na věk dítěte a povahu případu včetně slovníku pro děti pochopitelného.
6. Loutky představit, nevnucovat je, nechat je dětem „osahat“, pojmenovat, seznámit se.
7. Výslech vést tak, aby byla zajištěna spontánnost výpovědi, vyvarovat se emočně zabarveného reagování na dětskou manipulaci s loutkou či jeho verbální projev.
8. Při únavě dítěte či přechodu do spontánní hry s loutkami, nesouvisející s případem, výslech přerušit a dítě zaměstnat jinak.
9. Po ukončení výslechu nechat dítě s loutkou pohrát, rozloučit se, pochválit je, „odvést“ je do pozitivní reality.
10. Zabezpečit přepis celého výslechu do protokolární formy.⁷⁹

V neposlední řadě nesmíme opomenout samotný vzhled panenek. Jája a Pája jsou vyrobeny s textilního materiálu tak, aby vyhovovaly hygienickým normám. Jedná se vlastně o loutky, které znázorňují dívku a chlapce nebo mohou také mít podobu maminky a tatínka. Pro lepší autentičnost má také dívčí verze otvor do vagíny obě panenky mají řitní otvor.

Loutky mají jednoduché oblečení a tak je manipulace s nimi velmi jednoduchá a pro děti to nepředstavuje žádnou velkou zátěž. „Panenky se u nás začaly používat v roce 1996. V tomto roce byl vydán **Závazný pokyn policejního prezidenta**, který upravuje postup příslušníků policie při práci s loutkami. Práce s nimi je svěřena pouze specialistům zabývajícím se řešením kriminality páchané na dětech v celé struktuře Služby kriminální police a vyšetřování Policie ČR a osobám z pomáhajících profesí. Zejména pak psychologům, lékařům, sexuologům či pracovníkům sociálně právní ochrany dětí.“⁸⁰

Panenky Jája a Pája tvoří tedy nedílnou součást policejního vyšetřování a mohou významně přispět k objasnění případů týraných, zneužívaných či zanedbávaných dětí. Je ale jasné, že panenky nejsou jedinou metodou jak docílit kýžené výpovědi u dítěte. Existuje zde celá řada dalších faktorů, které musí být splněny.

⁷⁹ Lašek, J., *Kriminalistický sborník*, XL/1996, č.6, s. 203.

⁸⁰ ŽALUDOVÁ M. *Oběť sexuálního zneužívání. Psychologické, sociální a právní aspekty*. Diplomová práce. Brno: Masarykova Univerzita, 2008, s. 75, 76.

Patří sem například vhodná a příjemná atmosféra ve výslechové místnosti nebo odpovídající a příjemné vybavení. V neposlední řadě nesmíme opomenout také profesionální přístup vyšetřovatelů, kteří s dětmi pracují. Tito musejí být odpovídajícím způsobem proškoleni a dodržovat všechny zásady správného jednání s dětmi, které se výslechu podrobují.

4.4.2 Dětská kresba a videozáznam

Dalšími metody, které mohou významně přispět k objasnění mnoha případů, jsou **dětská kresba** a **videozáznam** ze samotného výslechu.

1.) Dětská kresba

Jedná se o hojně používanou diagnostickou metodu, díky které je možné se podívat do nitra dítěte a odhalit tak jeho skryté a dosud nepoznané stránky. Kresba je velmi často používána v psychologii k odhalení dětských trápení a problémů. Není však možné použít pouze kresbu samotnou, ale je zapotřebí spojit obrázek s diskuzí s dítětem o jeho smyslu a symbolice. Jednou z nejčastěji používaných kreseb je kresba rodiny.

Rodina je pro dítě základní jednotkou v jeho životě a je tedy velmi pravděpodobné, že její kresba nebude pro dítě představovat žádný problém.

Tři důležité oblasti, které se v dětské kresbě nacházejí, rozebírá ve své knize Davido R. (15) Jedná se o **hru, snění a realitu**.

***Hra** – ke kreslení většinou nikdo nemusí dítě nutit a kreslit ho baví. Záhy však zjistíme, kolik pravdy právě při takové hře vychází najevo.*

***Snění** – na papíře se objevují nevědomá i vědomá přání.*

***Realita** – dítě je při kreslení motivováno tím, co ho zajímá nebo trápí. Kresba bývá také cenným dárkem dítěte těm, které má rádo.⁸¹*

Při interpretaci dětské kresby je však podle Davida nutné postupovat opatrně a nedělat ukvapené závěry. Nemůžeme si o dítěti udělat jasnou představu pouze z jednoho jím nakresleného obrázku. Interpretaci obrázku dítěte by měl provádět odborník, který má v této oblasti patřičné znalosti.

Protože děti mívají se svými vyjadřovacími schopnostmi vzhledem ke svému věku, problémy. Často i dospělým činí potíže správně a jasně vyjádřit své myšlenky a dát je do rozumných souvislostí.

⁸¹ DAVIDO, R., *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. 2. vyd., Praha: Portál, 2008, s. 15.

Proto kresba nepochybně představuje dalšího velmi významného pomocníka při dětském výslechu. Pro dítě je většinou snazší své pocity vyjádřit na papír než ústně.

Aby se dítě mohlo na kresbu dobře soustředit, je potřeba mu vytvořit poklidnou atmosféru, ve které ho nebude nic rozptylovat. Odborník by neměl upoutávat pozornost dítěte během jeho aktivity a neměl by mu nijak do kresby zasahovat. *„Zdržuje se většinou za ním; jinak by mohlo dítě pociťovat rozpaky či zábrany, mohlo by potlačit vlastní nenucenost a vyhovět domnělému očekávání dospělého až do té míry, že by došlo ke zkreslení konečných výsledků. Odborník pozorně sleduje reakce dítěte. Tak lépe pozná, jaký má dítě vztah k jednotlivým věcem a osobám, které znázorňuje.“*⁸²

Po dokončení kresby je dobré přistoupit k její interpretaci. Odborník by měl převzít dětskou terminologii a používat stejné výrazy jako dítě. Velmi pomáhá, pokud je v dítěti navozen dojem hry. To pak bývá mnohem sdílnější a aktivnější, protože je podporováno jeho nadšení.

*„Otázky by měly být svou povahou spíše jednoduché a konkrétní. Je vhodné mluvit ve třetí osobě či pokládat neosobní dotazy. Odborník sice rozhovor usměrňuje, avšak současně by měl sledovat vodítka, která mu dítě poskytuje. Zásadně se nedoporučuje před dítětem vyslovovat pozitivní nebo negativní komentáře k tomu, co sděluje. Na závěr není zcela od věci promluvit s dítětem o tom, co samo řekne svým rodičům, resp. osobám, které ho vychovávají.“*⁸³

2.) Videozáznam

Protože ne vždy je výslech dítěte či dospělého úspěšný hned na první pokus, je nutné někdy přistoupit k jeho opakování. Většina dospělých by v tomto směru neměla mít větší problém s podstoupením opakovaného výslechu vzhledem k jejich rozumové a věkové vyspělosti.

Co se týče dětí, je zde situace zcela jiná. Pro dítě může být opakování všech špatných a pro něj nepříjemných věcí, které vidělo nebo prožilo velmi traumatizující.

Proto pro něj není v žádném případě vhodné, aby se výslech opakoval a dítě se znovu dostávalo do pro něj tak negativních vzpomínek, na které by nejraději zapomnělo. Výslech sám o sobě je pro dítě traumatizující zážitek, a proto by měly být učiněny všechny možné kroky, aby tento nemuselo podstupovat více než jednou.

⁸² Tamtéž, s. 30.

⁸³ PETERSON, L. W., HARDIN, M. E. *Děti v tísni: příručka pro screening dětských kreseb*. Praha: Triton, 2002. str. 56.

Proto je velmi vhodné přistoupit k videozáznamu výslechu, který dítě podstupuje. *Z čistě právního hlediska lze takovouto video dokumentaci použít místo opakovaného výslechu dítěte; soudy nicméně v praxi zpravidla poukazují na procesní nedostatky videozáznamu, vzhledem k nimž jej jako důkaz nelze připustit.*

Jako více pravděpodobné se ale spíše jeví to, že soudy dávají přednost zavedeným, standardním způsobům průběhu procesu, a nikterak nestojí o zavádění novot, ke kterým by se daly očekávat námitky ze strany obhajoby“.⁸⁴ Nicméně je zřejmé, že pořízení videozáznamu ušetří dítěti trauma z opakovaného výslechu a může tak přispět k urychlení navrácení se do běžného života.

Jak jsme již poukazovali výše, výslech dětí a dospělých je v mnoha aspektech zcela odlišný. Kapitán Miroslav Eliáš z kraje Vysočina k tomu říká následující: *„Výslech nezletilého by neměl být opakován, je nutné si vhodně rozvrhnout přestávky, neboť soustředěnost dítěte rychle opadá, je vhodné pořizovat z výslechu videozáznam, důležité je získat důvěru a navázat s dítětem vhodný kontakt, přizpůsobit jeho věku způsob a styl komunikace“.⁸⁵*

Zde je tedy možné konstatovat, že celkové blaho a dobrý psychický stav dítěte je při provádění výslechů dětí na prvním místě. Je tedy třeba udělat všechno proto, aby se dítě cítilo co možná nejméně stresované a byl na něj vyvíjen co nejmenší tlak. Jedině tak se může dosáhnout kýženého výsledku a přispět k úspěšnému objasnění konkrétního případu.

⁸⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. str. 333-334.

⁸⁵ <http://www.policie.cz/clanek/otevreni-specialni-vyslechove-mistnosti.aspx>

5 ANALÝZA PROTOKOLŮ O VÝSLECHU DĚTÍ A DOSPĚLÝCH

V této části bakalářské práce se zaměříme na výzkum výslechů dětí a dospělých. Jak jsme již uvedli v první kapitole, bohužel se nám nepodařilo uskutečnit rozhovory s vyslychajícími policisty z časových a profesních důvodů. Proto jsme se rozhodli přistoupit k metodě zkoumání příslušné literatury a v neposlední řadě také ke studiu několika protokolů o výsleších dětí a dospělých.

Z etických a právnických důvodů je však nutné zdůraznit, že při popisu získaných poznatků nebudeme v žádném případě uvádět jména, místa a ani žádné jiné údaje, které by mohly s výslechy souviset. Všechny tyto údaje budou tedy smyšlené.

5.1 Porovnání obou typů výslechů

V této kapitole se nejdříve seznámíme s námi prozkoumanými protokoly a s jejich náplní. Do ruky se nám dostaly tři protokoly o výslechu dětí a tři protokoly o výslechu dospělých. Jednotlivé níže popsané výslechy dětí a dospělých budeme zkoumat a porovnávat na základě získaných poznatků z prostudované literatury a rozboru protokolů o jednotlivých typech výslechů.

Nyní se podíváme na konkrétní protokoly výslechů dětí a dospělých, podle kterých uskutečníme následný rozbor. Výslechy jsme si vybírali na základě procesního postavení dítěte a dospělého při samotném výslechu. Měli jsme možnost seznámit se se třemi typy výslechů dětí a se třemi typy výslechů dospělých. Tyto si nejdříve v krátkosti popíšeme a poté se pokusíme udělat jejich rozbor na základě kritérií, která jsme si předem stanovili.

1.) Nejprve jsme se zaměřili na výslech dítěte a dospělého, kteří byli v postavení **podezřelého**. Dítě A bylo podezřelé ze spáchání provinění krádeže a dospělý B měl údajně spáchat přečin krádeže vloupáním, ze kterého byl podezřelý.

2.) Ve druhém typu výslechu, který jsme měli možnost rozebrat, byli dítě i dospělý v postavení **obviněného**. U dítěte C došlo k provinění v podobě šikany a ublížení na zdraví, které způsobilo svému spolužákovi. Dospělý D se dopustil přečinu loupežného přepadení důchodce.

3.) Nakonec jsme se zaměřili na protokoly o výsleších, kde dítě a dospělý figurovali jako **svědci**. Dítě E bylo svědkem loupežného přepadení a následného ublížení na zdraví v parku, když se vracelo ze školy. Dospělý F se stal svědkem přečinu výtržnictví v herně, kdy jeden muž napadl druhého baseballovou pálkou a způsobil mu vážná poranění na hlavě.

5.1.2 Výzkum protokolů o výsleších

V této části se pokusíme provést analýzu námi prozkoumaných protokolů. Tuto budeme provádět na základě několika kritérií. Ta jsme vybírali podle základních pravidel pro provádění výslechů a také podle toho, jak jsou pro samotný výslech důležité. Námi vybraná kritéria pro posuzování podobností a rozdílů jsou následující:

- 1.) **Prostředí pro výslech;**
- 2.) **Způsob vyjadřování, mluva, která byla při výslechu používána;**
- 3.) **Přístup vyslychajícího k vyslychanému;**
- 4.) **Případné chyby při výslechu, pokud byly nějaké objeveny.**

Nyní začneme se samotnou analýzou protokolů o výsleších. Ta bude provedena na základě výše uvedených kritérií. Před započítáním samotné analýzy je třeba uvést, že u výslechů dospělých jsme byli osobně přítomni, protože nám jejich pozorování bylo dovoleno oběma stranami.

Studium protokolů o výsleších dětí a dospělých jsme provedli z protokolů o výsleších a tyto jsme následně doplnili o poznatky získané z odborné literatury, kterou uvádíme také v našem seznamu použité literatury.

Ad 1.) Jednalo se o případy, ve kterých dítě i dospělý figurovali v pozici **podezřelého**. Jak uvádí TŘ podezřelým se podle § 76 TŘ rozumí někdo, kdo byl zadržen, ale dosud proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání. Jedná se tedy o případ, ve kterém osoba není obviněná, ale pouze podezřelá ze spáchání přečinu či provinění.

1.) Prostředí pro výslech – v případě dospělého se jednalo o prostředí zcela standardní. Jednalo se o výslechovou místnost na obvodním oddělení v Ostrově. Na tomto oddělení je několik výslechových místností. Pro tyto účely byla použita ta, která byla v tu dobu k dispozici.

Naopak u dítěte byla situace odlišná. To bylo vyslýcháno ve speciálně upravené výslechové místnosti pro děti a mladistvé na územním odboru v Karlových Varech, který je pro dětské výslechy kompetentní. Ta byla uzpůsobena jeho věku a rozumovým schopnostem. Dítě se tak mohlo díky „pěknému“ prostředí cítit lépe a spolupráce s ním byla v mnohém jednodušší.

2.) Způsob vyjadřování, mluva, která byla při výslechu používána – tato byla odlišná v mnoha ohledech. Vyslýchající mluvil jinak s dospělým a jinak s podezřelým dítětem. Hlavní rozdíly byly v používání odborné terminologie, ale také v základní stavbě řeči. Předpokládá se, že pokládané otázky byly v případě dítěte velmi zjednodušeny, aby odpovídaly jeho rozumovým schopnostem a aby dítě nijak nemátly a nenabádaly ke konkrétní odpovědi. U dospělého nebyly tyto jazykové úpravy potřeba. Tento používanou mluvu vzhledem k věku chápal a nebyl tedy problém používat standardní způsob vyjadřování přiměřený rozumovým a jazykovým schopnostem dospělého.

3.) Přístup vyslýchajícího k vyslýchanému – v tomto ohledu jsme také shledali výrazný rozdíl. Zatímco s dospělým se v žádném případě nejednalo nijak křehce, s dítětem to bylo právě naopak. Zde zase hraje velkou roli přihlídnutí k věku podezřelého a k úrovni jeho rozumových schopností. Tento poznatek je zřejmý jak ze samotné podstaty typu výslechu, tak také z odborné literatury.

4.) Chyby při výslechu – asi jako v každé práci, i zde se objevují chyby. Někdy se stalo, že byla špatně položená otázka a tato musela být upřesněna. Nebo chtěl podezřelý upravit svou výpověď. Zde by se dalo čekat, že tomu tak bude pouze u dítěte. Bylo to ale i u dospělého. Toto přisuzujeme z psychologického hlediska zejména stresu a celkovému psychickému vypětí při absolvování samotného výslechu. Ten je, jak již bylo řečeno, velmi psychicky náročný.

Ad 2.) Jednalo se o případy, ve kterých dítě i dospělý figurovali v pozici **obviněného**. Obviněným se podle § 160 odst. 1 TŘ rozumí někdo, proti komu už bylo zahájeno trestní stíhání. Podle § 92 se koná výslech obviněného tak, aby poskytl pokud možno úplný a jasný obraz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení.

1.) Prostředí pro výslech – co se týče prostředí, zůstává vše stejné jako v prvním případě. Dospělý měl klasickou výslechovou místnost, zatímco dítě bylo vyslýcháno v místnosti speciálně upravené právě pro výslech dětí a mladistvých.

2.) Způsob vyjadřování, mluva, která byla při výslechu používána – v tomto případě už jsme tolik rozdílů neshledali. Zřejmě to bylo způsobeno hlavně procesním postavením dítěte a dospělého, kteří již byli v pozici obžalovaných.

Dalším kritériem byl i o něco vyšší věk dítěte než v prvním případě. Z toho je možné usuzovat, že se vyslýchající mohl přiklonit k terminologii odbornější než při výslechu dítěte v prvním případě. V jazykové stránce jsme tedy v tomto případě nenašli příliš velký rozdíl. Způsob mluvy vyslýchajícího s dítětem byl hodně podobný způsobu mluvy s dospělým obžalovaným.

3.) Přístup vyslýchajícího k vyslýchanému – v přístupu také nebyl shledán velký rozdíl mezi dítětem a dospělým. Zřejmě to bylo znovu způsobeno spáchaným proviněním, které už bylo i prokázáno. Domníváme se, že zde mohlo na základě toho dojít k odstranění jakýchkoli bariér a proto bylo s obviněnými jednáno tímto způsobem.

4.) Chyby při výslechu – chyby bychom shledali v téměř rovném přístupu k dítěti i k dospělému. Ten by v případě vyslýchání dítěte skoro stejný jako k dospělému. Je třeba mít na paměti, že pořád jde o dítě a tak by se s ním mělo také zacházet. V dnešní době, kdy děti páchají čím dál závažnější provinění, je to ale velice těžký úkol.

Ad 3.) Jednalo se o případy, ve kterých dítě i dospělý figurovali v pozici **svědka**. Podle § 97 TŘ je každý je povinen na předvolání se dostavit a vypovídat jako svědek o tom, co je mu známo o trestném činu a o pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení. Svědek má tedy povinnost dostavit se na výslech a pravdivě vypovídat o všem, co je mu k případu známo a napomoci tím ke zdárnému ukončení vyšetřování.

1.) Prostředí pro výslech – jako již ve dvou výše zmíněných případech, i zde byla odlišná vyšetřovací místnost. Je tedy zřejmé, že na výslech dětí je v našich podmínkách kladen velký důraz, hlavně co se týče jejich psychického stavu. Dospělý byl jako již klasicky vyslýchán ve standardní výslechové místnosti.

2.) Způsob vyjadřování, mluva, která byla při výslechu používána – způsob vyjadřování byl v tomto případě opět s přihlédnutím k věku velmi odlišný. Odborná terminologie se objevovala pouze u dospělého svědka, u kterého byla velká pravděpodobnost, že tento odborné termíny pochopí správně.

U dítěte byla používána jednodušší slova a otázky byly v případě potřeby zopakovány a vysvětleny tak, aby je dítě pochopilo a mohlo tak na ně co nejlépe odpovědět. Otázky však nebyly návodné, aby přímo nevybízely ke konkrétní odpovědi.

3.) Přístup vyslychajícího k vyslychanému – protože se jednalo o svědky, byl přístup podle očekávání mírný. Z protokolů o výsleších a z příslušné literatury je patrné, že s oběma svědky bylo zacházeno v mezích zákona a s přihlédnutím k jejich statusu. Dítěti byla ale většinou věnována větší pozornost a byla zde zvýšená snaha o to, aby dítě všemu porozumělo a nemělo problémy s odpovídáním na otázky.

4.) Chyby při výslechu – v posledním případě, kdy se jednalo o výslech svědků, jsme žádné chyby v provádění protokolů o výslechu neshledali. Je tedy zřejmé, že tyto byly provedeny profesionálně a na správné úrovni.

5.2 Postup při provádění výslechu

V této kapitole se pokusíme popsat postupy práce vyslychajícího tak, jak jdou při výslechu za sebou. Jde nám především o to, aby si čtenář mohl udělat určitý obrázek o tom, jak celý výslech vůbec probíhá a na co by se v něm nemělo zapomínat. Pokusíme se zde popsat ty nejdůležitější úkony, které jsou s jednotlivými výslechy at' spojeny.

Nejprve se vyslychající musí důkladně **seznámit se spisovým materiálem**, který je mu přidělen. Toto musí učinit ještě před zahájením samotného výslechu. Musí tedy být na výslech důkladně připraven a mít všechny potřebné materiály a informace.

Před zahájením výslechu musí být vyslychajícímu známé **procesní postavení dotyčného**, jeho osobní údaje a další informace potřebné k provedení výslechu. Poté musí vyslychající pozvat svědka na obvodní oddělení k **podání vysvětlení**. Následně se může přejít k samotnému **výslechu**. V našem případě jsme si pro popis vybrali **výslechy podezřelých**.

Nejdříve ze všeho musí být svědek zákonným způsobem **poučen o svých právech**. Poté se může rozhodnout, zdali bude svědčit či nikoliv. Pokud by tím byla dotčena práva vyslychaného, může tento podání výpovědi odmítnout.

Následně se přejde k **monologové části**. V této části výslechu mluví svědek plynule o všech událostech, které viděl nebo slyšel a které si k celé věci pamatuje a je schopen je popsat. V této části vyslychající svědka nepřerušuje a ten má tak volný prostor pro vyjádření všech důležitých informací k výpovědi.

V další části se celá výpověď **zopakuje již za asistence vyslychajícího**. Tento už se svědka také ptá a všechny důležité informace si pečlivě zapisuje. Zde je velmi důležité, aby vyslychající nekladl návodné otázky. Tedy takové, které by svědka mohly navést na určitou odpověď. Otázky musí být podávány neutrálně, aby svědka k ničemu nenaváděly a nevybízely ke konkrétní odpovědi, kterou by vyslychající rád slyšel.

Dalším krokem, který má za úkol vyslychající je **dotazování na skutečnosti vyplývající z výslechu a na skutečnosti týkající se celé vyšetřované věci**. Je to fáze, ve které se vyslychající může ještě zeptat na další potřebné informace nezbytné pro zdárné vyřešení případu. Svědek také v tomto kroku může svou výpověď doplnit o další skutečnosti, na které předtím například zapomněl, anebo se mu hned nevybavily.

Na konci celého výslechu je nutné, aby všichni zúčastnění stvrdili protokol svým **podpisem**.

Nakonec je nutné zmínit, že během výslechu by také mělo být zodpovězeno takzvaných **7 kriminalistických otázek**. Tyto jsou následující:

- 1.) **Kdo** – pachatel přečinu;
- 2.) **Co** – čin, který se stal a byl odpozorován svědkem;
- 3.) **Kdy** – doba, kdy se čin odehrál;
- 4.) **Kde** – místo, kde se čin odehrál;
- 5.) **Jak** – jakým způsobem byl čin proveden;
- 6.) **Čím** – čím byl čin proveden (pomůcky, nástroje, apod.);
- 7.) **Proč** – proč mohlo dojít ke spáchání tohoto činu.

ZÁVĚR

Zde se pokusíme zhodnotit vykonávání výslechů dětí a dospělých a vyzdvihnout rozdíly, které jsme zjistili studiem literatury a protokolů o výsleších zjistili. Je zřejmé, že výslech, ať už v jakékoliv podobě, je velmi náročná disciplína policejní práce. Je to ale oblast, bez které se policisté neobejdou, a proto je velmi důležité, aby tato byla prováděna co nejlépe a s co největší precizností. Existuje zde celá řada oblastí, na které je při vykonávání výslechů vyvíjen velký tlak. Působí zejména na psychickou stránku jak vyslychajícího, tak také vyslychaného, který je u výslechu přítomen. Další oblastí, která je při výslechu v plném nasazení, je zcela jistě pozornost. Bez dobré pozornosti všech zúčastněných by nebylo možné dojít k požadovanému výsledku.

Musí se také důsledně dbát na dodržování správné metodiky provádění výslechů. Pokud by si každý vyslychající dělal výslech, tak, jak sám uzná za vhodné, nemuselo by se vždy dosáhnout předem stanoveného cíle. Je tedy nutné metodiku provádění výslechů správně dodržovat.

Abychom mohli zhodnotit a ukončit naši práci, je třeba zde popsat námi zjištěné podobnosti a rozdíly v provádění výslechů dětí a dospělých. Dále se zaměříme i na námi stanovené hypotézy a cíle.

Rozdílů ve výsleších dětí a dospělých jsme našli několik. Jeden ze zásadních rozdílů je **prostředí** pro výslech. Zatímco dospělí jsou vyslycháni ve standardní místnosti, děti mají místnost speciálně upravenou. Tato je co nejlépe přizpůsobena jejich věku a psychickým schopnostem. Vše směřuje k tomu, aby se děti podstupující výslech u něj cítily pokud možno co nejpříjemněji. Je zde snaha o eliminaci stresu a nepříjemných pocitů z nutnosti podstoupit výslech. Speciálně upravená místnost je většinou vymalována příjemnými a veselými barvami a nábytek je velmi vzhledný a pohodlný. Mohou se zde také být panenky Jája a Pája, používané při některých výsleších dětí. Pomáhají jim lépe se vyrovnat se stresujícím zážitkem, který viděly nebo zažily a dostatečně ho s jejich pomocí popsat.

Dalším důležitým rozdílem je **způsob vyjadřování**, který je během výslechu používán. Pokud jde o výslech dospělých, je zde používána standardní mluva a odborné termíny s přihlédnutím k věku a vyspělosti dospělého. Když se ale zaměříme na děti, je zde, zejména u mladších, patrný velký rozdíl ve vyjadřování vyslychajícího. Používaná mluva je v tomto případě velmi zjednodušená tak, aby dítě podstupující výslech nemělo větší problémy s porozuměním.

I v rámci této skupiny existují rozdíly. Velkou roli zde hraje věk dětí. Se zvyšujícím se věkem dochází ke změně ve vyjadřování a vyslychající už si mnohdy může dovolit použít odbornější termíny a sofistikovanější způsob vyjadřování.

Poslední námi shledaný rozdíl byl **přístup vyslychaného k vyslychajícímu**. Tento se opět lišil na základě věku obou skupin. S dítětem bylo tedy ve většině případů jednáno mírněji než s dospělým. Bylo zde patrné velké přihlídnutí k věku a rozumovým schopnostem dítěte. To by mohlo být na základě hrubého a nevybíravého chování vyslychajícího psychickou újmu z výslechu, na kterém bylo.

Co se týče společných rysů, jsou to **chyby při provádění obou typů výslechů**. Ty se totiž objevovaly jak u výslechů dětí, tak také u výslechů dospělých. Mezi nejčastější chyby patřily například špatně položené otázky, které by si vyslychaný mohl nesprávně vyložit a neodpovědět na to, na co má. Další chybou byly například nesprávně vysvětlené otázky a to zejména u dětí. Je třeba otázky pokládat věcně a srozumitelně tak, aby s nimi ani děti neměly žádný problém.

Nyní se zaměříme na námi stanovené hypotézy a jejich potvrzení či vyvrácení. H1: výslech dětí bude o něco náročnější hlavně po psychické stránce než výslech dospělých. Tato hypotéza se potvrdila. Při výslechu dětí musí vyslychající vynaložit velké úsilí, aby udržel pozornost dítěte. Dále musí používat vyjadřování přiměřené jeho věku a rozumovým schopnostem. Musí se také dítěti snažit co nejvíce přiblížit a zopakovat a vysvětlit mu pokládané otázky, aby nedocházelo k nedorozuměním. U dospělých je ve většině případů jednodušší komunikace a spolupráce právě díky věku a vyspělejším rozumovým schopnostem.

H2: výslech dospělých bude veden jinou formou než výslech dětí v oblasti používaného způsobu vyjadřování, vyslychajících technik a přístupu k vyslychanému. Tato hypotéza byla rovněž potvrzena. Protože se jedná o děti, je třeba s nimi jednat mírněji než s dospělými a proto také přizpůsobit celý výslech. Jak již bylo zmíněno výše, pro dítě představuje výslech velmi traumatizující zážitek a tak je potřeba mu ho co nejvíce zpříjemnit. To je možné zejména právě vyjadřováním a mírnějším přístupem k dítěti.

Na závěr můžeme konstatovat, že námi stanovených cílů bylo dosaženo.

Pokusili jsme se popsat rozdíly a shodné rysy ve výsleších dětí a dospělých. Jak jsme při psaní práce zjistili, jedná se o zcela odlišné typy výslechů, a proto je nutné k nim na základě toho přistupovat. Doufáme, že práce může dobře posloužit jako příručka a určitý vhled do této problematiky pro laickou veřejnost a blíže je seznámit s tím, jak jednotlivé výslechy fungují.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s. 2008. 136 s. ISBN: 978-80-247-2580-2.
2. BOURA, F. *Dokazování podle občanského soudního řádu: k teorii dokazování v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1954. s. 259.
3. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4.
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-85858-70-3.
5. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vydání. Praha: Portál, 2000. 256 s. ISBN 80-7178-475-3.
6. DAVIDO, R. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008. 208 s. ISBN 978-80-7367-415-1.
7. FENYK, J., HÁJEK, R., STRŽÍŽ, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád – průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. Díl. Praha: Nakladatelství Linde a.s., 2010. 1184 S. ISBN 978-80-7201-808-6.
8. FIALA, Josef. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974. 102 s.
9. HEJDA, J. a kol. *Základy kriminalistiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2003. 239 s. ISBN 80-245-0560-6.
10. CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 532 s. ISBN 80-86898-36-9.
11. INNES, B. *Dějiny mučení*. Praha: Svojtka, 1999. 192 s. ISBN 80-7237-127-4.
12. JANUŠ, J. *Časopis Historie*, Praha: RF-HOBBY, 2008. ISSN 1803-0440.
13. LAŠEK, J., *Kriminalistický sborník*. XL/1996, č. 6, s. 203.
14. LINHART, K., *Výslech z pohledu trestního práva. Diplomová práce*. Litvínov: 2012. s. 104.
15. MATIÁŠEK, J., SOUKUP, J., BÁRTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. 1. vydání Praha: Orbis, 1968. 250 s.
16. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 327. ISBN 80-7179-878-9.

17. NĚMEC, M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 136 s. ISBN 80-7251-141-6.
18. NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Praha: Beck, 1997, X. 140 s. ISBN 80-7179-177-6.
19. PETERSON, L. W., HARDIN, M. E. *Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb*. Z anglického originálu přeložila E. Klimentová. Praha: Triton, 2002. 141 s. ISBN: 80-7254-237-0.
20. PJEŠČAK, J., *Kriminalistika : Učebnice pro právnické fakulty, stud. obor právo*. Praha: Naše Vojsko, 1986. 277 s.
21. PORADA, V. a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 252 s. ISBN 978-80-7380-038-3.
22. ŘÍČAN, P., KREJČÍKOVÁ, D. *Dětská klinická psychologie*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, 2000. 450 s. ISBN 80-7169-512-2.
23. SCHELLEOVÁ, I. *Český civilní proces: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde Praha, 1997. 728 s. ISBN 80-7201-065-4.
24. SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vydání, Praha: Portál, 2003. 114 s. ISBN 80-7178-846-5.
25. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 278 s. ISBN 80-86898-40-7.
26. SVĚDÍK, M., *Výslech podezřelého, obviněného a svědka v trestním řízení. Bakalářská práce*. Brno: 2011. s. 39.
27. TIPLICA, M, a kol. *Kriminalistická taktika*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. 162 s.
28. ŽALUDOVÁ, M. *Oběť sexuálního zneužívání. Psychologické, sociální a právní aspekty*. Diplomová práce. Brno. Masarykova Univerzita, 2008. 97 s.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

1. VANÍČKOVÁ, E. *Deklarace práv dítěte* [online]. Praha: Informační centrum vlády, 2013 [cit.2014-10-10]. Dostupné z WWW: <<http://icv.vlada.cz/cz/tema/deklarace-prav-ditete-63749/tmplid-560/>>.
2. FÜRBACHEROVÁ, I. *Sít' speciálních výslechových místností v roce 2013* [online]. © 2015 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit.2015-1-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/sit-specialnich-vyslechovych-mistnosti-v-roce-2013.aspx/>>.
3. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY – KŘP Královéhradeckého kraje. *Jája a Pája* [online]. © 2015 Policie ČR. [cit. 2015-1-28] Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx/>>.
4. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY – KŘP Kraje Vysočina. *Otevření speciální výslechové místnosti* [online]. © 2015 Policie ČR. [cit. 2015-2-9] Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/otevreni-specialni-vyslechove-mistnosti.aspx>.

SEZNAM LEGISLATIVNÍCH DOKUMENTŮ

1. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Trestní zákoník* [online]. [cit. 2014-28-12]. Dostupné z: WWW: <<http://zakony-online.cz/?s10&q10=all>>.
2. ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb.* [online]. AION CS ©2014 [cit. 2014-28-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.
3. ZÁKONY OD CENTRUM.CZ. § 346 *Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek In Trestní zákoník č. 40/2009* [cit. 2014-28-12]. Dostupné z: WWW: <<http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-10-dil-4-paragraf-346>>.
4. ZÁKON č. 141/1961 Sb., O TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM (TRESTNÍ ŘÁD) [online]. [cit. 2015-20-2]. Dostupné z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/cast1h4.aspx>.
5. NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČESKÁ REPUBLIKA. *Práva a postavení obviněného* [online]. [cit. 2014-23-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/obvinny/prava-a-postaveni-obvinneho>>.
6. NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČESKÁ REPUBLIKA. *Práva a ochrana práv svědka* [online]. [cit. 2014-23-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/svedek/61>>.